

Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terv

Multiannual National Strategy Plan on Aquaculture of Hungary

A 2014-2020-as időszak Európai Tengerügyi és Halászati Alap
szerinti Magyar Halgazdálkodási Operatív Program kötelező kísérő
dokumentuma

2015. június 22.

5.0 verzió, a Bizottságnak benyújtásra

Tartalomjegyzék

I.	TAGÁLLAMI HÁTTÉR ÉS KAPCSOLÓDÁS A FŐBB NEMZETI CÉLOKKAL	6
1.	A stratégia háttere.....	6
1.1	A Nemzeti Akvakultúra Stratégia beazonosítása.....	6
1.2	A magyar akvakultúra hozzájárulása a Közös Halászati Politikához.....	8
1.3	Vonatkozó jogszabályok.....	9
2.	Tagállami helyzet és a főbb uniós célok eléréséhez alkalmazott stratégiai megközelítés 11	
2.1.	Az akvakultúra ágazat bemutatása.....	11
2.2.	A stratégia ismertetése	16
3.	Számszerűsített nemzeti növekedési cél (2014–2020).....	25
3.1.	Stratégiai mutatószámok és indikátorok	25
3.2.	Monitoring mutatók	25
II.	A STRATÉGIAI IRÁNYMUTATÁSRA ADOTT VÁLASZ	26
1.	Adminisztratív eljárások egyszerűsítése.....	26
1.1.	Az adminisztratív terhek összefoglaló értékelése	26
1.2.	Az adminisztrációs terhek csökkentésének eléréséhez tervezett főbb tevékenységek	27
1.3.	Az adminisztratív terhek csökkentésének számszerűsített célja.....	28
2.	Az uniós akvakultúra versenyképességének fokozása	28
2.1	A tagállami helyzet értékelése	28
2.2	A tervezett szakpolitikai válasz fő elemei.....	32
3.	Az Operatív Program ex-ante feltételeinek teljesülése	36
4.	A KHP rendelet vonatkozó előírásainak való megfelelés.....	38
4.1.	A Nemzeti Akvakultúra Stratégia benyújtása.....	38
4.2.	Célkitűzések, intézkedések és határidők.....	38
4.3.	A többéves nemzeti stratégiai terv prioritásai.....	38
III.	IRÁNYÍTÁS ÉS PARTNERSÉG	40
1.	A főbb érintett felek legfontosabb észrevételei.....	40
1.1.	A MAHOP és a NAS előkészítése, a partnerek bevonása és a szakmai-társadalmi egyeztetés	40
1.2.	A tervezés és az egyeztetés intézményi és nem intézményi keretei	41
1.3.	Az egyeztetések legfontosabb állomásai	48
1.4.	A tagállamok információcseréje	49

2.	Kapcsolat az ETHA operatív programjának prioritásaival és pénzügyi keretösszegeivel	52
2.1.	Tagállami indikatív forrásterv és a tervezett ETHA támogatások.....	52
2.2.	A MEGOSZTOTT IRÁNYÍTÁS KERETÉBEN FINANSZÍROZOTT INTÉZKEDÉSEK.....	52
3.	A fenntartható akvakultúra előmozdítását célzó nemzeti kapcsolattartó pontok	58
3.1	Földművelésügyi Minisztérium	58
3.2	Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ, Halászati Kutatóintézet	58
IV.	BEVÁLT MEGOLDÁSOK	59
1.	Best practices in the Hungarian fisheries sector.....	59
1.1.	Győri ELŐRE Fisheries Co-operative	59
1.2.	Szarvas-Fish Ltd.	59
1.3.	Fish Farm of Akasztó.....	60
1.4.	Jászkiséri Halas Ltd	60
1.5.	Lillafüred Trout Breeding Farm.....	60

Rövidítések

AVOP	Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program
Bizottság	Európai Bizottság
CMO	A halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről szóló 1379/2013/EU rendelet - Common Organisation of the Markets in Fishery and Aquaculture Products
EATiP	Európai Akvakultúra Technológiai és Innovációs Platform - European Aquaculture Technology and Innovation Platform
EHA	Európai Halászati Alap
EMVA	Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap
EP	Európai Parlament
ETHA	Európai Tengerügyi és Halászati Alap
EU	Európai Unió
FEAP	Európai Akvakultúra Termelők Szövetsége - Federation of European Aquaculture Producers
FK	NAS-t megalapozó Fehér Könyv
FM	Földművelésügyi Minisztérium
FVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
HAKI	NAIK Halászati Kutató Intézet
HASKOBI	Halgazdálkodási Stratégia Koordináló Bizottság
HHgF	FM Horgászati és Halgazdálkodási Főosztály
HMCs	Halgazdálkodási Munkacsoport
HOP	Halászati Operatív Program
HOPE	Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz
HTT	Halászati Tudományos Tanács
IH	Irányító Hatóság
KHP	Közös Halászati Politika
kkv	kis- és középvállalkozások
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
LLC	Tengerrel Nem Rendelkező Tagállamok – Land Locked Countries
MAHAL	Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetsége
MAHOP	Magyar Halgazdálkodási Operatív Program
MASZ	Magyar Akvakultúra Szövetség
MOHOSZ	Magyar Országos Horgász Szövetség
MVH	Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
NAIK	Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ
NAS	Nemzeti Akvakultúra Stratégia
NÉBIH	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
OHT	Országos Halgazdálkodási Tanács
OIB	Operatív Irányító Bizottság

Magyarország Nemzeti Akvakultúra Stratégiája 5.0 Bizottságnak benyújtásra
– a MAHOP kötelező kísérő dokumentuma

REL	Rövid Ellátási Lánc
Tanács	Európai Tanács
TS	Technikai Segítségnyújtás
VM	Vidékfejlesztési Minisztérium
VP	Vidékfejlesztési Program

I. TAGÁLLAMI HÁTTÉR ÉS KAPCSOLÓDÁS A FŐBB NEMZETI CÉLOKKAL

1. A stratégia háttere

1.1 A Nemzeti Akvakultúra Stratégia beazonosítása

Az Európai Tengerügyi és Halászati Alapról, valamint a 2328/2003/EK tanácsi rendelet, a 861/2006/EK tanácsi rendelet, az 1198/2006/EK tanácsi rendelet, a 791/2007/EK tanácsi rendelet, és az 1255/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlamenti és a Tanács 508/2014/EU Rendelet 9. cikke rendelkezik a halászati operatív programok Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) által történő elfogadásának előzetes feltételeiről. Ezt részletesen a IV. melléklet fejt ki. Az említett melléklet szerint Magyarországnak három feltételnek kell megfelelnie. Ezek közül a 2. Európai Tengerügyi és Halászati Alap (a továbbiakban: ETHA) prioritáshoz (A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása) és az EU 2020 stratégia 3. tematikus célkitűzéshez (a kkv-k, a halászati és akvakultúra ágazat versenyképességének javítása) kapcsolódó előzetes feltétel a Közös Halászati Politikáról (a továbbiakban: KHP) szóló 1380/2013/EU rendelet 34. cikke szerinti többéves Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terv (a továbbiakban: NAS) 2014-ig történő kidolgozása. A teljesítési kritérium, hogy a nevezett tervet legkésőbb az operatív program benyújtásával egyidőben be kell nyújtani a Bizottsághoz.

A Közös Halászati Politikáról, az 1954/2003/EK és az 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2371/2002/EK és a 639/2004/EK tanácsi rendelet és a 2004/585/EK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről szóló 1380/2013/EU Európai Parlamenti és Tanácsi Rendelet akvakultúráról szóló VII. rész 34. cikke szól a fenntartható akvakultúra előmozdításáról. E cikk tartalmazza a legfontosabb stratégiai elemeket is:

- A tagállamok legkésőbb 2014. június 30-ig többéves nemzeti stratégiai terveket készítenek a területükön folytatott akvakultúra-tevékenységek fejlesztésére.
- A többéves nemzeti stratégiai tervnek tartalmaznia kell a tagállam célkitűzéseit, valamint az ezek eléréséhez szükséges intézkedéseket és az előírt határidőket.
- A többéves nemzeti stratégiai tervek mindenekelőtt az alábbiakra irányulnak:
 - az adminisztráció egyszerűsítése, különösen az értékelések, a hatástanulmányok és az engedélyek terén;
 - ésszerű bizonyosság szavatolása az akvakultúra-ágazat piaci szereplői számára a vizekhez és a területhez való hozzáféréssel kapcsolatban (Magyarország számára nem releváns);
 - mutatók megállapítása a környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóság vonatkozásában;

- a szomszédos tagállamokra mindenekelőtt a tengeri biológiai erőforrások és a tengeri ökoszisztémák tekintetében gyakorolt más lehetséges, határon átnyúló hatások értékelése (Magyarországon nem releváns);
 - a nemzeti kutatási programok közötti összhang kialakítása, valamint az iparág és a tudományos közösség közötti együttműködés;
 - a jó minőségű és fenntartható módon előállított élelmiszerek versenyelőnyének előmozdítása;
 - az akvakultúra terén alkalmazott gyakorlatok és az akvakultúra területén folytatott kutatás előmozdítása a környezetre és a halászati erőforrásokra gyakorolt pozitív hatások fokozása, a negatív hatások – köztük a takarmány-előállításához felhasznált halállományokra nehezedő nyomás – csökkentése, valamint az erőforrás-hatékonyság növelése céljából.
- A tagállamok a többéves nemzeti stratégiai tervekben foglalt nemzeti intézkedések összehangolásának nyílt módszere segítségével információcserét folytatnak és megosztják a bevált gyakorlatokat.

Az Európa 2020 egy a gyors, fenntartható és inkluzív növekedést célzó koncepció, amely lefekteti az Európai Unió (a továbbiakban: EU) stratégiai szempontjait a következő programkészítési periódusra nézve. Pontos célokat és az ezekhez szükséges eszközöket határoz meg az EU számára a 2020-ig terjedő horizonton. Valamennyi uniós politika hozzájárul majd az Európa 2020 célkitűzéseinek megvalósításához és az azokat megvalósító eszközökhöz.

A pénzügyi alapokat a hatékony megvalósítás érdekében egy „Közös Stratégiai Keret”-be (a továbbiakban: KSK) csoportosították. A közös keret filozófiája lefekteti az EU ezen alapok felhasználásával kapcsolatos stratégiai szempontjait a következő programkészítési periódusra. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (a továbbiakban: ERFA), az Európai Szociális Alap (a továbbiakban: ESZA), a Kohéziós Alap (a továbbiakban: KA), az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (a továbbiakban: EMVA) és a legkisebb az Európai Halászati és Tengerügyi Alap (a továbbiakban: ETHA) közösen alkotják az Európai Strukturális és Befektetési Alapokat (a továbbiakban: ESI alapok) a KSK-n belül. Az alapok koordinált működéséhez a tagállamok Partnerségi Megállapodásokat (a továbbiakban: PM) kötnek a Bizottsággal. A tág kontextuson belül a NAS az ETHA-ra vonatkozó Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (a továbbiakban: MAHOP) halgazdálkodási stratégiája – amely kötelező eleme a MAHOP-nak és ezzel a PM-nek is.

Az ETHA programok esetében, a Bizottság javaslatára meghozott általános megközelítés a jelenlegi programozási időszakra való tekintettel folytonossági logikát követ. Ennek megfelelően a tagállamoknak a programok által lefedett földrajzi területek igényeit felmérő alapos elemzésre épülő, átfogó stratégiát kell létrehozniuk úgy a halászati és akvakultúra szektor, mint a halászati területek általános fejlesztése érdekében. Az ETHA esetében Magyarország a rendeletben foglaltak szerint az akvakultúra ETHA időszakára eső stratégiai programját Nemzeti Akvakultúra Stratégiai Terv (a továbbiakban: NAS) címmel alkotja meg, ami megfelel az ETHA rendeletben szereplő Multiannual National Strategy Plan on Aquaculture című kitételnek.

A NAS címéből adódóan csak az akvakultúra stratégiát öleli fel a részletesebb alágazati leírások nélkül, de ez nem jelenti azt, hogy ahol szükséges, a megfelelő utalásokat ne tegyük meg a magyar halgazdálkodás fejlesztése vonatkozásában. A halgazdálkodás többi területét az operatív program részletezi.

1.2 A magyar akvakultúra hozzájárulása a Közös Halászati Politikához

Azzal, hogy Magyarország 2004-ben belépett az EU-ba, felvállalta, hogy a halászat és akvakultúra területén is hozzájárul a közös, uniós politika létrehozásához, fejlesztéseit pedig annak megfelelően teszi meg. A KHP legtöbb szabálya elsősorban a tengerrel rendelkező országok számára jelent kihívásokat. Ezen a területen van szükség elsősorban közös intézkedésekre, annak érdekében, hogy igazságosan, konfliktusok nélkül folyjon halászat az EU tengereiben az uniós hajók által halászott harmadik országbeli vizeken.

A tengerrel nem rendelkező tagállamok, illetve azok, ahol hagyományosan nagy szerepe van az édesvízi akvakultúrának, mindinkább a túlhalászott tengeri halállományok kiváltásának lehetőségeként is pozicionálják az ágazatot, amelyhez egyéb fontos mezőgazdasági szektorok is kapcsolódnak. Az édesvízi akvakultúra szerepe környezetvédelmi és vidékfejlesztési szempontból is meghatározó.

A KHP reform során az akvakultúra külön pillérré való előrelépése, és az, hogy az ágazatban termelt hal a túlhalászott tengeri állományok alternatívája is lehet, jogosan erősíti azt a jövőképet, miszerint a magyar akvakultúra szektor stratégiai jelentősége nőni fog.

A magyarországi halastavak növelik a szárazzá váló Kárpát-medencében a vízi és vizes élőhelyek kiterjedését. Ez a jelentős méretű terület igen fontos szerepet kap mind vízgazdálkodási, mind természetvédelmi szempontból. A tógazdaságok, mint vízi és vizes élőhelyek területén fellelhető gazdag növényflóra, és az ott élő, szaporodó, táplálkozó, vagy vonuláskor megpihenő állatfajok, egyedülálló természeti értéket jelentenek Magyarországnak és Európának, mely változatos élővilág fenntartása mindenképpen ösztársadalmi érdek.

Külön ki kell emelni az egyre nagyobb szerephez jutó multifunkcionális halgazdálkodást is, amellyel az édesvízi tógazdálkodás – a fentiekén túl – hozzájárul a horgászturizmus fejlesztéséhez is.

A KHP-hoz való hozzájárulás taglalásakor nemcsak a jelen idejű tényezőket, hanem megalapozottságuk okán a jövőbe mutatókat is figyelembe kell venni. Magyarországon a technológiai kutatások eredményeképpen komoly intenzív haltermelési tudásbázis jött létre, amelynek kiaknázásával a hazai halimportot csökkenthetjük és a potenciális exportlehetőségeink fejlesztésével hozzájárulhatunk a csökkenő tengeri halfogások és a növekvő haligény miatt kialakuló ellátási deficit édesvízi hallal történő pótlásához. Ugyanakkor a halszaporítás és az extenzív haltermelés területén szerzett és felhalmozott ismereteinket eredményesen alkalmazhatjuk más tagállamok ilyen irányú fejlesztési elképzeléseinek résztvevőiként. Külön említést érdemel a nagyszámú halfajra kidolgozott szaporítási technológia, melyet fel lehet használni a termelt halfajok választékbővítésében.

Végül, de nem utolsó sorban szólni kell arról, hogy a magyar innováció jelen van a feldolgozás területén is. Természetesen nem a tengeri halakat feldolgozó nagyüzemek termékfejlesztési lehetőségeivel kell összemérni magunkat, hanem a hazai késztermék-előállítási innováció területén. A gyermekélelmezést megcélzó elérhető árú, szátkamentes és magas beltartalmi értékű termékek hazai édesvízi halból való gyártása irányadó lehet a termék-előállítás során.

1.3 Vonatkozó jogszabályok

1.3.1. A kapcsolódó jogszabályi háttér

1.3.1.1. Közösségi jogszabályok:

- A TANÁCS 1198/2006/EK rendelete (2006. július 27.) az Európai Halászati Alapról.
- A Bizottság 498/2007/EK rendelete (2007. március 26.) az Európai Halászati Alapról szóló 1198/2006/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról.
- Az Európai Tanács 104/2000/EK rendelete (1999. december 17.) a halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről.
- A 2014-2020 Európai Unió tervezési időszakra vonatkozóan, az Európai Parlament és a Tanács 2014. május 15-i 508/2014/EU rendelete az Európai Tengerügyi és Halászati Alapról, valamint a 2328/2003/EK, a 861/2006/EK, az 1198/2006/EK és a 791/2007/EK tanácsi rendelet, valamint az 1255/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: ETHA rendelet).
- A Közös Halászati Politika reformcsomag részét képező közösségi jogi aktusok, így az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i, a közös halászati politikáról, a 1954/2003/EK és a 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2371/2002/EK és a 639/2004/EK tanácsi rendelet és a 2004/585/EK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről szóló 1380/2013/EU rendelet.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1303/2013/EU számú rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: KSK rendelet) és az az alapján készült Közös Stratégiai Keret és Partnerségi Megállapodás rendelkezései.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i 1379/2013/EU számú rendelete a halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről, az 1184/2006/EK és az 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 104/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

1.3.1.2 Nemzeti jogszabályok

- 170/1993. (XII. 3.) Korm. rendelet a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény végrehajtásáról.
- 82/2007. (IV. 25.) Kormányrendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból, az Európai Halászati Alapból, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból támogatott programok és intézkedések pénzügyi, számviteli és ellenőrzési rendszerek kialakításáról, lebonyolításának rendjéről.
- 2007. évi XVII. törvény a mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről.
- 50/2011. (VI. 6.) VM rendelet az Európai Halászati Alap társfinanszírozásában megvalósuló Halászati Operatív Program 2. prioritási tengelye szerinti beruházási támogatások feltételeiről.
- 110/2011. (XI. 24.) VM rendelet az Európai Halászati Alap társfinanszírozásában megvalósuló Halászati Operatív Program 2. prioritási tengelye szerinti vízi környezet védelmével kapcsolatos intézkedések feltételeiről.
- 54/2012. (VI. 21.) VM rendelet az Európai Halászati Alap társfinanszírozásában megvalósuló Halászati Operatív Program 3. prioritási tengelye szerinti közös érdekeket célzó intézkedések támogatásának feltételeiről.
- A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény.
- 133/2013. (XII. 29.) VM rendelet a halgazdálkodás és a halvédelem egyes szabályainak megállapításáról.
- 38/2012. (III. 12.) Kormányrendelet a kormányzati stratégiai irányításról.
- 1731/2013. (X. 11.) Kormányhatározat a 2014–2020-as európai uniós programok lebonyolításának alapelveiről.
- A 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Kormányrendelet,
- A 2014–2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának tervezésével és intézményrendszerének kialakításával összefüggő aktuális feladatokról szóló 1600/2012. (XII. 17.) Kormányhatározat.
- A Partnerségi Megállapodás, az operatív programok, valamint a Stratégiai Környezeti Vizsgálati Jelentés társadalmi egyeztetésének módjáról, prioritásairól és menetrendjéről szóló 1113/2013. (III. 8.) Kormányhatározat.
- A 2014–2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználására vonatkozó Partnerségi Megállapodás célrendszeréről szóló 1114/2013. (III. 8.) Kormányhatározat.

- A 2014–2020 közötti források területi koordinációjának kereteiről szóló 1115/2013. (III. 8.) Kormányhatározat.
- A 2014–2020 közötti európai uniós programok lebonyolítását támogató intézményrendszer koncepcionális kérdéseiről szóló 1217/2013. (IV. 18.) Kormányhatározat.
- A 2014–2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználására irányuló programozási dokumentumok tervezésével kapcsolatos aktuális feladatokról szóló 1322/2013. (VI. 12.) Kormányhatározat.
- A 2014–2020-as európai uniós programok lebonyolítását támogató intézményrendszer felállításának szervezeti kereteiről és az európai uniós fejlesztési források felhasználásához kapcsolódó egyes feladat- és hatáskörökről, és az e-közigazgatás fejlesztésének jövőbeni irányairól szóló 1814/2013. (XI. 14.) Kormányhatározat.
- A közreműködő szervezetek útján ellátott feladatokkal kapcsolatos egyes koncepcionális kérdésekről szóló 1085/2014. (II. 28.) Kormányhatározat.
- A Kormány 1731/2013. (X. 11.) Korm. határozata a 2014–2020-as európai uniós programok lebonyolításának alapelveiről.
- A földművelésügyi miniszter 5/B/2015. (III. 9.) utasítása a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó európai uniós társfinanszírozású Magyar Halgazdálkodási Operatív Program programalkotási és végrehajtási folyamatában való közreműködésről, valamint az ahhoz kapcsolódó irányítási rendről.

2. Tagállami helyzet és a főbb uniós célok eléréséhez alkalmazott stratégiai megközelítés

2.1. Az akvakultúra ágazat bemutatása

A stratégia megalapozottságának alátámasztásához a korábbiakban említettek szerint röviden be kell mutatni az akvakultúrán kívül a teljes halgazdálkodást, mert csak a teljes vertikum ismeretében lehetséges a programfejlesztés bemutatása.

2.1.1. Tógazdasági haltermelés

Magyarországon a klimatikus és a domborzati viszonyoknak megfelelően a tógazdasági haltermelés halastavakban végzett, kor- és fajszerkezet alapján mesterségesen meghatározott, pontyra alapozott. Ez a típusú haltermelés a természetes vízi és vizes élőhelyekre jellemző anyagforgalmi folyamatokra épül, a mesterséges beavatkozások e folyamatokat segítik a produkció növelése érdekében. Így a természetes és a technológiai folyamatok egymásra épülnek és egymástól nem szétválasztható módon valósulnak meg. A tógazdasági haltermelést leginkább extenzív technológiával végzik a gazdálkodók.

A teljes hazai haltermelés mennyisége 5-10 éves átlagban enyhén növekvő tendenciát mutat, jellemzően 22-23 ezer tonna évente, habár az egyes évek között kisebb eltérések lehetnek, mely a tógazdasági haltermelést befolyásoló időjárásnak tudható be. A halastavi termelésben

általában az ún. hároméves üzemforma alkalmazása miatt a következő év kiinduló állományát – az ún. népesítő anyagot is biztosítani kell. Ezért a fenti adat az ivadék, a növendék- és tenyészhal mennyiségét is tartalmazza. A ténylegesen étkezésre kerülő hal mennyisége átlagosan 15-16 ezer tonna évente.

Halastó művelési ágba mintegy 37 ezer hektár terület tartozik, amelyből közel 29 ezer hektár a halastóterület. Az összes halastó-területből az üzemelő halastavak közelítőleg 28 ezer hektárt tesznek ki. A két érték közötti különbség a pihentetett, illetve felújítás alatt álló tóterületekből adódik. A 2007-2013-as költségvetési időszak kiinduló éve, 2006 óta 225 hektár új halastó megépítésére és 1337 hektárnyi halastó felújítására került sor a Halászati Operatív Program (HOP) beruházási támogatásának köszönhetően. Magyarországon az étkezési haltermelést a tógazdasági ágazat dominanciája jellemzi, melynek fő hala a ponty. Ennek megfelelően a takarmányozás főleg gabonaféléken, illetve gabonafélékből készült tápokon alapszik, minimális halliszt felhasználás mellett. Az évszázados tenyésztői munka eredményeként rendelkezésre állnak a különböző adottságokhoz és termelési célokhoz adaptált, államilag elismert pontyfajták. E pontyfajták a magyar akvakultúra legértékesebb genetikai erőforrását alkotják, amelynek megóvásáról a jövőben is gondoskodni kell. A kínai növényevő halak (fehér busa, pettyes busa, amur) aránya némileg csökkent az elmúlt években, az utóbbi évek technológiai előrelépései ellenére sem sikerült lényegesen növelni az értékesebb fajok (pl. harcsaalakúak, sügérfélék, csuka, compó, tokfélék stb.) arányát. A termelésbiológiai-ökológiai és ökonómiai szempontoknak egyaránt megfelelő polikultúras termelési szerkezet kialakítása szakmai kihívás a halastavi gazdálkodók számára.

Jelenleg ezt a képet az iparszerű haltermelés csak kis mértékben árnyalja. A hazai gyakorlatban a tógazdálkodáson belül értelmezzük azokat a kombinált haltermelő rendszereket is, amelyek az extenzív tógazdasági haltermelési technológiák és az intenzív haltermelő rendszerek technikai-technológiai elemeit ötvözik.

A közép-európai régióban hagyományosnak tekintett szervesanyag-pótláson és alkalomszerűen gabonafélék etetésén alapuló tógazdasági termelési forma mellett egyre inkább terjednek a kombinált, újszerű módszerek.

Ezek egyik módja a nagy fehérjetartalmú tápokra épülő takarmányozás és csökkentett szervesanyag-bevitel, vagy annak teljes elhagyása mellett folytatott tógazdasági haltermelés. Ez a módszer nagyobb odafigyelést, gyakoribb vízminőség kontrollt és esetenként külön a víz pH-ját befolyásoló beavatkozást igényel. Ugyanakkor kisebb munkaerő ráfordítás mellett (fajlagosan kisebb szállítási költségek) magasabb hozamot eredményez.

A másik egyre inkább terjedő módszer a tó-a-tóban rendszer (TAT rendszer). Ebben az esetben egy erre alkalmas termelő tóban elhelyezett ketrec-, vagy kádrendszerben intenzív körülmények között a tóból átfolyó víz biztosításával nevelik az értékesebb halfajokat, míg a tóba elfolyó szerves anyagban gazdag víz a termelő tó hozamfokozását szolgálja. A termelő kis rendszer közvetlenül a tó mellett is elhelyezhető, de jellemzője, hogy ez nem zárt módon történik. Előnye, hogy a kisebb térfogatban, de nagyobb népesítési sűrűséggel termelt értékesebb halak növelik a fajlagos jövedelemtermelő képességet, emellett az intenzív egység

az extenzív tó tápanyag-utánpótlását is biztosítja, ugyanakkor az intenzív egység környezetterhelése is csökken.

A harmadik módszer az intenzív haltermelés kiegészítő egységként működtetett víztisztítás. Ennek lényege, hogy megfelelő hőmérsékleti viszonyok között az intenzív termelés szerves anyagban gazdag elfolyó vizét nem a rendszeren belül tisztítják meg, hanem halastavon ún. „wetland rendszeren” átvezetve használják fel a szervesanyag-tartalmat gyakorlatilag szintén halhússá transzformálva azt. Ennek a módszernek az előnye a költséghatékonyság növelése.

A tógazdasági haltermelés ismertetésénél említést kell tenni arról, hogy a természetes vizek legnagyobb részén a halállomány pótlása során a tógazdaságokban megtermelt ponty telepítésével biztosítható a megfelelő halsűrűség a horgászok részére.

2.1.2. Intenzív haltermelés

Az intenzív haltermelés olyan iparszerű tevékenység, amelyben minden paraméter teljes mértékben kontrollált és mesterségesen beállított, a természetes folyamatok nem meghatározóak a termelés során. Ez a kategória legfőképp az átfolyóvizes és a recirkulációs rendszerű medencés haltermelő rendszereket, valamint a ketreces haltermelést takarja. Emellett ide kell sorolni intenzitásánál fogva az átfolyóvizes rendszerű föld-, vagy betonmedrű tavakban történő pisztrángtermelést is. A medencékből elfolyó szerves anyagban gazdag víz kezelése a biofilterek mellett történhet halastavi környezetben is „wetland”-szerűen.

Az iparszerű haltermelő rendszerek kapacitása annak ellenére, hogy az elmúlt években több korábban üzemelő telepen megszűnt a termelés, a 2007-2013 közötti Halászati Operatív Programnak köszönhetően új üzemek létesítésével vagy a meglévők korszerűsítésével bővült az elmúlt 6 évben. Jelenleg 14 helyen foglalkoznak intenzív haltermeléssel az országban. Az intenzív rendszerekből származó magyarországi étkezési haltermelés elérte a teljes étkezési haltermelés 8 százalékát 2013-ban 2200 t volt (AKI, 2003.). Kifejezetten sikertörténetnek tekinthető a közel évi kétezer tonnás afrikai harcsa- termelés, mellyel Magyarország Európában vezető szerepet tölt be.

Az iparszerű termelési rendszerek esetében különösen a geotermikus, vagy egyéb megújuló energiára alapozott üzemek terjedését várjuk, hiszen az igen magas fosszilis energiaárak jelentősen megdrágítják a melegvíz-igényes fajok termelését, rontva ezzel a piacképességet.

Az elmúlt időszakban több próbálkozás történt nagy exportpotenciállal rendelkező egzotikus halfajok termelésbe vonására, melyek közül ki kell emelni a HOP társfinanszírozásában létesült recirkulációs rendszerű barramundi-telepet Jászkiséren. A magyarországi intenzív üzemi haltermelés egyik fő pillére az afrikai harcsa mellett a tokfélék nevelése (lénai tok, vágó tok), mely fajokat elsősorban kaviár-előállítás céljával tenyésztnek, de a „melléktermékként” keletkező hús is igen piacképes. A tokfélék porcos halak lévén teljesen szállkanélküliek, így a közétkeztetésben való felhasználásuk jelentős potenciált rejthet a jövőben.

2.1.3. Természetesvízi halgazdálkodás

Magyarországon a „természetesvízi halgazdálkodáson” a nem haltermelés céljából létrehozott vizeken folytatott tevékenységet értjük, így ide soroljuk azt a halgazdálkodást is, ami a valójában nem természetes eredetű, emberi beavatkozással létrejött, de nem haltermelési céllal létrehozott vízterületeken zajlik. Utóbbiak közé tartoznak a mesterséges eredetű bányatavak és csatornák (vagy csatornaszakaszok) és a vízfolyások völgyében az eredeti vízfolyás módosításával kialakított völgyzárógátás víztározók is. Ezekre és a valódi természetes vizekre (kisebb-nagyobb vízfolyások, holtágak, kisebb-nagyobb tavak) egyaránt jellemző a haltermelési létesítményektől eltérő halgazdálkodási haszonvétel, ami elsősorban a horgászattal, halászással kifogott halon alapul. A kifogott halmennyiség egy részét jellemzően néhány kitüntetett – hasznosítás szempontjából nagy értékű – halfaj rendszeres kihelyezésével (telepítésével) pótolja a halgazdálkodásra jogosult (vízterület-hasznosító).

Magyarországon a természetesvízi halgazdálkodással hasznosított vizek kiterjedése 2014-ben csaknem 141 ezer hektár volt, ami összesen 1659 db nyilvántartott halgazdálkodási vízterületet jelentett. A folyók ezen belül csaknem 43 ezer, a csatornák több mint 12 ezer, a kisvízfolyások pedig mintegy 1300 hektárnyi területet képviseltek. Az állóvizek közül a tavak jelentik a legnagyobb kiterjedésű vízterületeket (összesen csaknem 72,5 ezer hektárt), amiben meghatározó szerepet tölt be a Balaton, mely a Kis-Balatonnal együtt a hazai nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek 44%-át adja. A víztározók 15 ezer hektárnál nagyobb területtel, a holtágak pedig csaknem 6 ezer hektárral járulnak hozzá a természetesvízi halgazdálkodás helyszíneéhez. A 141 ezer hektárnyi vízterület túlnyomó többsége a Magyar Állam tulajdona – ez csaknem 134 ezer hektárt tesz ki. Az önkormányzatok 3 ezer hektárt meghaladó vízterülettel rendelkeznek, gazdasági társaságok tulajdonában mintegy 2 ezer, magánszemélyek birtokában pedig mintegy 1300 hektárnyi vízterület van. Legkisebb területtel (533 ha) a civil szervezetek rendelkeznek. A nem állami tulajdonú vizek többsége kisebb tó, bányató és víztározó, a nagy folyók, kisvízfolyások, a nagy tavak és a holtágak zöme állami tulajdon.

A hatályos jogszabályok szerint 2016. január elsejétől a természetes vizeken a kereskedelmi halászat megszűnik.

2.1.4. Halfeldolgozás, kereskedelem, halfogyasztás, marketing

Az elmúlt évtizedben a hazai halfeldolgozó üzemek kibocsátása mind mennyiségben, mind értékben összességében stagnált, vagy csak kis mértékben növekedett. A hazai halforgalmazás területén a legfontosabb termékpálya-szereplők gazdasági jelentősége és az általuk forgalmazott hal- és halászati termékek mennyisége nőtt, ezek minősége azonban kevésbé változott. A friss-hal-termékeket forgalmazó cégek közül csak kevés tud országos lefedettséget biztosítani, valamint az is elmondható, hogy nincs „standard minőség” a hazai előállítású friss-hal-termékek piacán. Mintegy harminc cég rendelkezik EU engedélyezési számmal.

Az elmúlt években a feldolgozott hazai édesvízi halmennyiség körülbelül 3,5 ezer tonna volt, és amellyel hasonló mennyiségű import halat dolgoztak fel. A feldolgozott hazai halnak körülbelül 50%-a afrikai harcsa, 20%-a busa, 15%-a ponty és 15%-a egyéb halfaj (amur,

keszeg, ezüstkárász, süllő, harcsa, csuka stb.). A feldolgozóüzemek által előállított termékek közül legjelentősebb a csomagolt, fagyasztott vagy hűtött haltörzs, halszelet, illetve halfilé friss és fagyasztott formában. További termékek a halászléalap és -kocka, halkonzerv, füstölt hal, pácolt hal, halpép, valamint a hidegkonyhai készítmények előállítására alkalmas termékek. A magasabb szintű feldolgozottság hozzáadott költségei sajnálatos módon rontják a versenyképességet, mert a piac nem tolerálja kellő mértékben az ilyen termékekben lévő hozzáadott érték miatti magasabb árat.

A hazai termelésű hal legnagyobb része élve kerül értékesítésre. A hazai piacokon a termelők általában élő pontyot, afrikai harcsát, busát, amurt és ragadozó halfajokat értékesítenek a kiépült kereskedelmi kapcsolatok útján. Az akvakultúra-termékek exportját főleg maguk a haltermelők és a halkereskedők bonyolítják, mivel az elsősorban élőhalként történik. Az élőhal-exportban az ezredforduló után folyamatos csökkenés, majd 2008-tól kismértékű, de folyamatos növekedés volt megfigyelhető, az export az utóbbi időben meghaladta a négyezer tonnát.

A magyarországi hal- és halászati termékek importmennyisége és -értéke még mindig jelentősen meghaladja az export mennyiségét. Az utóbbi években a halimport csaknem elérte a húszezer tonnát. Csökkenő behozatali árak mellett nőtt az élőhal importja, ami a hazai termelőknek figyelmeztetés lehet a belföldi piacvesztés veszélyére. A friss és fagyasztott termékek behozatali ára ezzel ellentétben növekedést mutat. Az importban – mely főleg feldolgozott vagy elsődleges feldolgozáson átesett halak forgalmazását jelenti – megjelennek a multinacionális kiskereskedelmi hálózatok is.

Az egy főre jutó éves halfogyasztás a magyarországi számítási módszertant követve 3,63 kg/fő/év (AKI, 2013), melynek mintegy felét az import haltermékek adják. Ez a módszertan a hazai termelésű halalapanyagot a termelési statisztikákra alapozva élősúllyal veszi figyelembe, függetlenül attól, hogy feldolgozva vagy élve, illetve frissen került-e a fogyasztói piacra. A nemzetközi számítási módszer alapján ez az érték 5,1 kg/fő/év (AKI, 2015).

A termékcsoporthoz szerinti bontás adatai alapján elmondható, hogy a fagyasztott haltermékek aránya az évek óta tartó növekedéssel szemben csökkenést, a tartósított haltermékek aránya azonban továbbra is növekedést mutat. A hazai halfogyasztás alacsony színvonalán túl a magyarországi fogyasztók halfaj- és haltermék-ismerete is hiányos. A pontytermékek relatív kedveltsége nem nőtt az elmúlt években, inkább stagnált, ugyanakkor az intenzív termelésből származó haltermékek elfogadottsága és kereslete dinamikusan növekedett. Az is megfigyelhető, hogy az importtermékek széles választéka egyre inkább teret nyer a magyarországi piacon. A halfogyasztás növelését célzó marketing-akciók eddig nem jártak kellő sikerrel a halfogyasztás számottevő növekedésének eléréséhez. A következő időszakban fokozni kell azokat az erőfeszítéseket, amelyek a halfogyasztás ösztönzésén kívül a feldolgozott hazai termelésű haltermékek fogyasztásának előtérbe helyezését szolgálják. Emellett szükség van olyan célzott kampányokra, melyek adott társadalmi csoportokat szólítanak meg. Fontos volna, hogy a halételekkel már gyerek-, illetve fiatal korban megismerkedjenek a fogyasztók és azok a hétköznapi étkezések szerves részévé váljanak.

2.2. A stratégia ismertetése

2.2.1. A stratégia háttere

Magyarországon a halgazdálkodás fejlesztése és támogatása az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt is egy hosszú távú stratégia megvalósulását segítette elő. Fő céljai a fenntartható fejlődés biztosítása mellett a fogyasztók magas minőségű haltermékekkel való ellátása (a halfogyasztás folyamatos növelése) és az ágazat, elsősorban a kis- és középvállalkozások (a kkv-k) hosszú távú megélhetésének biztosítása. Ugyancsak célja a természetes vizeink halállományának növelése és biodiverzitás megóvása.

Az előcsatlakozási időszak előtt a természetes vizek haltelepítéseit, valamint a kutatási és ismeretterjesztési tevékenységek támogatását halgazdálkodási támogatások formájában az ún. „Halászati Alap” biztosította a nemzeti költségvetésből. A kiemelkedő genetikai adottságokkal és növekedési eréllyel rendelkező pontyivadék telepítését a hal tenyésztés támogatása ösztönözte, a halászati beruházásokhoz a mezőgazdasági beruházások támogatási rendszerében volt lehetőség pályázatot benyújtani.

Az előcsatlakozási időszakban a Halászati Alap és a hal tenyésztés támogatási lehetőségein kívül a SAPARD támogatások keretében lehetett tógazdaságok illetve halfeldolgozók építésére pályázni.

A csatlakozással 2004-től részesei lettünk a 2000-2006-os Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz (HOPE) nevű támogatási programnak. Ez a támogatási forma önálló strukturális alapként működött az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) mellett. A nemzeti támogatások közül a halgazdálkodási és a hal tenyésztés támogatások kerültek notifikálásra, melyek 2006 végéig voltak adhatóak.

A 2007-2013-as teljes programozási időszakra az Európai Halászati Alap (EHA) társfinanszírozásával az eddigi legnagyobb támogatási keret állt a teljesen önálló Halászati Operatív Program (HOP) keretében a halgazdálkodási ágazat rendelkezésére.

A halgazdálkodás fejlesztése és támogatása területén az alapelvek a következő időszakban sem fognak változni, ezek gyakorlatilag megegyeznek a Közös Halászati Politika (KHP) alapelveivel – figyelembe véve Magyarország, mint tengernélküli ország geográfiai helyzetét és a halastavi haltermelés dominanciáját. A 2014-2020-as tervezési időszak dokumentumai az előzetes útmutatásoknak és uniós jogszabályoknak megfelelően fognak készülni.

A NAS kidolgozásához az európai stratégiai dokumentum-környezetből felhasznált egyik legfontosabb alapnak az Európai Akvakultúra Technológiai és Innovációs Platform (EATiP) 2012-ben megjelent „Az Európai akvakultúra jövője” című kiadvány tekinthető. Az EATiP elnökének megállapítása szerint a szervezetet azért hozták létre, hogy közösen adjanak válaszokat az ágazat működése során felmerülő kérdésekre, azonosítsák a problémák megoldási lehetőségeit, és olyan tevékenységek kereteit jelöljék ki, amelyek az európai akvakultúra ágazatot a növekedés és a fenntartható fejlődés irányába vezetik. A nevezett dokumentum összefoglalja a szervezet jövőképét, amelynek megfogalmazásához az iparág több mint négyszáz európai résztvevője adta szaktudását és véleményét. A dokumentum

összhangban van az Európa 2020 stratégia prioritásaival és válaszokat ad a Tanács által készített *Fenntartható fejlődési stratégia* című tanulmányban és az ún. *Lund Deklarációban* azonosított kritikus kihívásokra is.

A NAS-t megelőzően, és egyben megalapozva azt, a nemzeti ágazati stratégiák rendszerének kialakítása keretében elkészült az ún. Fehér Könyv (FK), amely szélesebb kitekintést mutat be az ágazatról. Az értékelés és a tervezés során célszerű a stratégiát az 2014-2020-as hétéves uniós programozási időszakkal szinkronban megállapítani. Mivel az n+3 szabály miatt ez gyakorlatilag 10 évet jelent, a stratégiának erre az időszakra kell kiterjednie.

Előzmények

Az elmúlt években több halászatot és haltermelést érintő stratégia készült, amelyek ugyan kiválóan összefoglalták a halgazdálkodási ágazat egyes részterületeinek lehetséges fejlesztési irányait, de nem ölelték fel az ágazat minden szegmensét, illetve tevékenységi területét. A jelenleg elfogadott stratégiák a következők:

- Magyar Halgazdálkodási Technológiafejlesztési Platform megvalósíthatósági tanulmány és stratégiai kutatási terv: A kutatás-fejlesztés és az innováció aktuális feladatait elsősorban a haltermelési szektorra határozza meg.
- FVM Halászati és Akvakultúra K+F+I stratégia: A minisztériumi felkérésre született tanulmány szintén a kutatási feladatokat taglalja.
- Magyarország Nemzeti Halászati Stratégiai Terve (NHST) és az erre alapuló Halászati Operatív Program: Az Európai Halászati Alap által társfinanszírozott HOP tervezési dokumentumai jelenleg a legátfogóbb stratégia és cselekvési tervnek tekinthető, amelyekből azonban hiányzik a horgászat kérdésköre, mivel ez a terület nem tartozik az Alap által támogatható tevékenységek közé.
- A Halgazdálkodási Stratégia Koordináló Bizottság (HASKOBI) közreműködésével és a szarvasi Halászati és Öntözési Kutató Intézet (HAKI) által megalkotott ágazati helyzetelemzés, amely tartalmaz SWOT- és problémaelemzést is.
- A kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III. 12.) kormányrendelet szerinti „Fehér Könyv Magyarország Nemzeti Akvakultúra Stratégiájához” című tanulmány a 2014-2020-as programozási időszak tervezéséhez.

2.2.2. Termelés és technológiafejlesztés, természetvédelem

2.2.2.1. *Tartalékok és a költségcsökkentés lehetőségei a tógazdasági haltermelésben*

A jelenlegi tógazdasági technológiában még jelentős tartalékok vannak a költségcsökkentés, a termelésnövelés és a termékminőség javítás terén. Részleges technológiaváltással Magyarország képes lenne megkétszerezni jelenlegi étkezési ponty termelését, de az új innovatív technológiák alkalmazásával a költségek csökkentése és a termékminőség javítása is elérhető.

A technológia-fejlesztés főbb irányai a következők:

- Az extenzív technológia fejlesztése a természetes hozam növelésével és a természetvédelmi előírásoknak megfelelő technológiai fejlesztésekkel. Ez a tavak üledékében felhalmozódott tápanyagkészlet új öko- és biotechnikai eljárásokkal történő hasznosításával, illetve olyan új technológiák kialakításával érhető el, amelyeknél a halfogyasztó madarak okozta károk kisebb termeléskiesést okoznak.
- A tógazdaságokon belül intenzív termelő egységek létrehozása tavi recirkulációs illetve tó-a-tóban technológiára építve. Itt a fejlesztendő technológiák lényege, hogy az intenzíven takarmányozott és népesített kis tavak vagy medencék vizét az extenzív technológiával termelő tavakban tisztítják, majd visszaforgatják az intenzív részre. Így a granulált, teljes értékű takarmánnyal bevitt tápanyagok a tisztító tóban is hasznosulnak és a rendszer az éves feltöltési vízigényen és a párolgási veszteség pótlásán túl nem használ fel vizet, másrészt az extenzív tó tápanyag-utánpótlására külön nincs szükség. Fontos megjegyezni, hogy az intenzív egységekben nevelt, általában nagyobb értékű hal növelheti a bevételt, másrészt ezek a kisebb egységek jobban védhetőek a halfogyasztó madaraktól.
- Az előbbieken bemutatott új termelési módok és köztes megoldásaik alapvetően alakítják át a hagyományos tógazdasági technológia teljes vertikumát, így a halszaporítás és az ivadéknevelés jelenlegi műszaki, technológiai megoldásait is. Az új technológiák megfelelő kutatási háttér megléte mellett utat nyithatnak a halastavakon termelt fajok jelenlegitől eltérő arányú népesítésének, melyből a ragadozó halak nagyobb részarányt képviselhetnek.

2.2.2.2. Az intenzív haltermelés fejlesztése

Az általános technológiai fejlődés legjobban a zártan végzett intenzív haltermelés területén érezteti hatását a világban. Ma már számos olyan fejlett műszaki és biológiai megoldás áll rendelkezésre (ózonkezelés, hatékony biológiai szűrők, alacsony energiaköltségű vízforgató berendezések stb.), amelyek eddig nem álltak rendelkezésre, vagy igen nagy bekerülési költséggel bírtak. Napjainkban az intenzív haltermelés egyre inkább a zárt, recirkulációs rendszerekbe tevődik át, amelyek a külső környezettől függetlenek, így gyakorlatilag bárhol létesíthetőek. Magyarország az intenzív termeléshez kiváló adottságokkal rendelkezik, mivel hazánk geotermikus potenciálja igen magas, így ezt kihasználva viszonylag olcsón fedezni lehet az intenzív recirkulációs rendszerek hő-, illetve vízigényét. A fosszilis energiahordozók kiváltása történhet a hulladékhő-források másodlagos hasznosításával is. A intenzív technológiát használó üzemek terjedése kapcsán meg kell említeni azt a jelentős know-how-t, amely a magyar szakemberek rendelkezésére áll, köszönhetően az elmúlt évek sikeres kutatásainak. Különösen fontos a nagy értékű, exportpotenciállal rendelkező fajok szaporításával és ivadéknevelésével (barramundi, hibrid csíkos sügér, nilusi tilápia, pettyes harcsa, fogassüllő) kapcsolatosan rendelkezésre álló hazai tudásbázis. Ezen intenzíven jól nevelhető fajoknak jelenleg korlátozott az ivadék-ellátása, azonban ennek megoldásával jelentős bevétele lehet a hazai termelőknek az étkezési méret értékesítése mellett. A meleg, nagy sótartalmú termásvíz haltermelésben való alkalmazásával már a közeli jövőben

megvalósítható hazánkban az új, akár tengeri fajok termelése is. Emellett nagy jelentősége lehet a hazai, értékes (ragadozó) halfajok (csuka, fogassüllő, harcsa) tömegtermelésének. A recirkulációs üzemekben való haltermelés lehetőségei szinte korlátlanok – mivel a belső környezet minden paraméterét (hőmérséklet, sótartalom, oldott oxigén stb.) szabályozni lehet, így szinte bármilyen halfaj termelhető. A telepek tápanyagban dús, meleg elfolyó vizét „kaskád-szerűen” hasznosítva tovább növelhető az erőforrás-hatékonyság. Innovatív technológiák alkalmazásával az energiefelhasználást minimalizálni lehet, így a termelési költség csökkenthető. A hazai intenzív termelésben átfolyóvizes rendszereket leginkább pisztrángfélék nevelésénél használnak. Hazánk vízrajzi adottságaiból kifolyólag sajnos az ilyen elven működő telepek számának gyarapodása nem várható.

2.2.2.3. A halastavi gazdálkodás vízminőség- és természetvédelmi jelentősége

A halastavi gazdálkodás természetvédelmi jelentősége egyre jobban felértékelődik, ami a halastavak, mint mesterséges vízi illetve vizes élőhelyek komplex funkciójának köszönhető. Az extenzív halastavakban természet közeli módon, főként a tavak természetes táplálékkészletére alapozva, a tavi tápanyagkészlet mesterséges növelésével, a természeti erőforrások újrahazsnosításán alapuló technológiai elemek alkalmazásával állítható elő magas fehérjetartalmú, egészséges ételkészlet, valamint lehetőség nyílik biohal termelésre is. A magyarországi halastavak alkotta élőhelyek európai és globális szinten is kiemelkedő természetvédelmi értéket képviselnek: élőhelyet, szaporodási és táplálkozási helyet biztosítanak számos vízi és vizes élőhelyhez kötődő védett fajnak. A halastavak jelentősége abban is megnyilvánul, hogy az egykor sok természetes vízi és vizes élőhellyel rendelkező Kárpát-medence területében a lecsapolások után e tavak nagymértékben hozzájárulnak a térségre jellemző fauna – elsősorban a vízhez kötődő avifauna – fennmaradásához. Az extenzív halastavak vízfelülete és szegélynövényzete a vegetációs időszakban, télen pedig a vízborítás nélkül hozzáférhetővé váló aljzat meghatározó táplálkozási lehetőséget biztosít számos védett és fokozottan védett fajnak is. A halastavak komplex ökológiai szolgáltatása a teljes táplálékhálózat szintjén kifejezésre jutnak, így közvetve a nem védett természeti érték státuszú fajok élőhelyeiként is értékes elemei a hazai tájnak.

A halastavaknak jelentős szerepe van a vízvisszatartásban, a mezőgazdaságnak esetleg problémát okozó vízmennyiségek befogadásában. A mederben tárolt víz hőkapacitása és párolgása révén érdemben hozzájárulhatnak a mezoklíma szabályozásához. A tómeder feltöltésére használt víz gyakran növényi tápanyagokban gazdag, vízminőségi szempontból terhelt, amit a megfelelő halgazdálkodási technológia a vízi táplálékhálózaton keresztül halhús formájában hasznosít, így a halastó leürítésével a befogadóba kerülő víz minősége végeredményben jelentős mértékben javulhat.

A tógazdasági haltenyésztés által létrehozott vízi és vizes élőhelyek tehát a gazdasági tevékenység és a természetvédelmi célok összehangolásának legnyilvánvalóbb példái. Ezzel összhangban az ökológiai szolgáltatások fenntartása érdekében a nem termelő vagy a termelési potenciál csekély részét kihasználó halastavak esetében is indokolt támogatni a tó fenntartását olyan esetben is, ahol nincs egyértelmű termelés-kiesést okozó korlátozás vagy önkéntes vállalás az ilyen üzemeltetés hátterében. Ehhez olyan Halastavi Környezetvédelmi

Programot (HKP) célszerű kidolgozni, amelynek keretében a tógazdák a fenntartást biztosító vagy segítő támogatás természetvédelmi célú felhasználásáról monitoring adatokkal számolnak el az EU adófizető polgárai felé. Ez a megoldás olyan támogatást jelenthet, ami a gyakorlatban a természetvédelem érdekeit is figyelembe vevő termelési technológiát valósít meg.

2.2.2.4. Természetesvízi halgazdálkodás

Az utóbbi évek árvizei után jelentkező halivadék-tömeg is megmutatta, milyen nagy jelentősége lenne a tervszerűen kialakított ártéri gazdálkodási rendszereknek. Folyóink árterein szükséges az ilyen irányú beruházások megvalósítása, hiszen ezzel biztosítható a halgazdálkodási vízterületekre nem telepített halfajok természetes szaporulattal történő állománypótlása. A már meglévő, épülő és építendő tározóterületek halgazdálkodási szempontokat is figyelembe vevő kezelésével, a fokgazdálkodás lehetőség szerinti felelevenítésével és az ehhez szükséges vízhálózat rekonstrukciójával a nagy folyók vízgyűjtőjének halállománya jelentősen növelhető. A folyók áramló vizében ívó halfajok, illetve az állóvizek esetében a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló ágazati jogszabályok szerint kijelölendő halgazdálkodási kíméleti területek védelme hozhat hasonló eredményt. Amennyiben szükséges, az adott állóvizeken, illetve folyószakaszokon ívóhelyek mesterséges kialakítását kell megtervezni és kivitelezni, amihez a szükséges anyagi forrást megfelelő támogatási rendszer keretében kell biztosítani.

Nem közvetlenül halgazdálkodási kérdés, de itt kell megemlíteni, hogy a levonuló áradások vizének az arra alkalmas területeken történő részleges visszatartása és későbbi öntözési, halgazdálkodási és egyéb célú hasznosítása a dráguló víz esetében meghatározó, magas prioritású stratégiai ügy.

A természetes vizek halállományának védelme, fenntartható hasznosítása és a halak élőhelyének megóvása összetett kérdés: itt jelenik meg a különböző hasznosítási módok (horgászat, halászat, haltermelés) összehangolása, amely szintén stratégiai feladat. A zömében természetes vizekként jellemezhető nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek hasznosítói ma komoly összegeket költenek haltelepítésre, ami többségében – és leginkább a hazánkban kialakult horgászati preferencia miatt – piaci pontyok kihelyezéséből áll olyan vízterületeken is, ahol e faj nem, vagy csak elenyésző arányban lenne része a természetes módon kialakuló és önfenntartó módon megújulni képes halfaunának. A vizek jó ökológiai állapotának és a halállomány természetes megújulásának biztosítása szempontjából az adott vízre jellemző halfajokra alapuló fenntartható halgazdálkodás kialakítása kívánatos, aminek indokolt esetben része lehet az ott jellemző halfajok (pl. egy vízfolyáson domolykó, jász, paduc, márna, kecsege, állóvízen compó, széles kárász, balin) alkalomszerű kihelyezése is állományerősítés vagy a rossz halgazdálkodási gyakorlat miatt eltűnt fajok visszatelepítése céljából. E halfajok szaporítása és előnevelése megoldott, így a meglévő vagy újonnan létesítendő halkeltetők biztosítani tudnák a megfelelő mennyiségű és minőségű halmennyiséget. Rendszeres telepítési igényre a kisebb, a helyi hasznosítás mértéke miatt önfenntartó halállományt legfeljebb egyes fajok tekintetében biztosítani képes állóvizek esetében kell számítani. A nagy nyílt vízfelülettel bíró halgazdálkodási vízterületek esetében a prioritás a természetes

szaporulat révén megújuló halállomány és az ehhez igazított hasznosítási ráta révén a fenntartható használat kialakítása. E nagy vizeken a helyben is kielégítő szaporulattal rendelkező fajok kihelyezése iránt csak alkalmoszerű igény mutatkozhat, de a hazai halkeltetők adott esetben (pl. egy havária után szükséges visszatelepítés) a megfelelő mennyiségű és minőségű halmennyiséget a nagy vizek biodiverzitását megközelítő módon is képesek lesznek biztosítani.

Az uniós társfinanszírozott támogatások az előző ciklusban sem tették lehetővé a direkt haltelepítések támogatását, kivéve azt a nagyon kevés – főleg tengeri – fajt, amelyek európai uniós megmentési vagy fajfenntartási terv részei. A kérdést még jobban árnyalja, hogy az állami támogatásokat szabályzó közösségi jogszabályok a csak nemzeti forrásból támogatott haltelepítéseket sem engedélyezi. Így a rekreációs tevékenység csak áttételesen támogatható. Például az akvakultúrában állíthatók elő olyan pontyfajták és biodiverzitást, illetve állomány nagyságot javító halfajok, amelyek a nem támogatott haltelepítési programokban fontos szerepet játszhatnak. Másik ilyen terület az ívóhelyfejlesztés támogatása, amellyel növelni lehet a természetes élőhelyeken a különböző halpopulációk méretét.

2.2.2.5. Haltermékek piaca és halfeldolgozás

A fogyasztói szokások változásával és az új termelési módszerekkel párhuzamosan kell fejleszteni a halfeldolgozás technológiáit. Az édesvízi halból készült termékek területén a nagy nemzetközi élelmiszergyártó cégek egyelőre nem érdekeltek, így míg a tengeri halak feldolgozásában jelentős fejlesztések történnek, addig ezen a területen jelentős lehetőség van a technológiai előrelépésre.

A fejlődés egyik fontos iránya az édesvízi halaink, így elsősorban fő fajunk a ponty szállkamentes termékeinek előállítására, amelynek alaptechnológiái már régóta ismertek (irdalt filé, szállka szeparáció, formázott termékek), azonban ezeket a fogyasztói igényeknek megfelelően tovább kell fejleszteni. Emellett továbbra is fontos a folyamatos termékfejlesztés, amely a megnyíló új piacokat, illetve piaci réseket célozza. A halfeldolgozás fejlesztése azonban nemcsak a termékek előállításának fejlesztését jelenti, hanem a beérkező nyersanyag, azaz az élő hal állatvédelmi elvárásoknak megfelelő kezelésén túl, a termékek eltarthatósági idejének növeléséig a teljes termelési és értékesítési ciklust is magában foglalja.

A piacépes haltermék alapja a kifogástalan minőségű hal. Ezért elengedhetetlen az alulról szerveződő, több termelőt összefogó minőségtanúsítási rendszerek és védjegyek bevezetése, mely elősegítené a hatékony marketing tevékenységek megvalósítását. A piacvédelem nem pusztán hazai kérdés, hanem az egész európai akvakultúra számára is egyre sürgetőbb, ugyanis az ágazat egyre nehezebben tud lépést tartani a harmadik országokból, elsősorban Ázsiából származó import termékekkel (gyorsfagyasztott filé).

A hazai termelésű hal hatékonyabb export-értékesítéséhez szükséges lehet létrehozni egy, a korábban már működő HALÉRT-hez (Halértékesítő Vállalat) hasonló céget, illetve meg kell vizsgálni annak lehetőségét, hogy hazai viszonyok között miként lehet létrehozni a vonatkozó uniós rendelet által szabályozott akvakultúra-termelői szervezeteket.

A halkereskedelem szempontjából lényeges kérdés az úgynevezett helyi piacok ellátása. Ez más mezőgazdasági ágazatokban megoldott, hiszen a hazai szabályozás lehetőséget biztosít a megtermelt mezőgazdasági alapanyagokból „házi” körülmények között készült termékek környező településeken történő értékesítésére. A termékfejlesztés és az új piacok kiépítése mentén fontos feladata az ágazatnak a hal közétkeztetésbe való bevezetésének kidolgozása.

2.2.3. Stratégiai célrendszer meghatározása

A problémafa módszerével elvégzett elemzések alapján megfogalmazható a célfa, illetve célhierarchia modell, illetve az EATiP prognózisa alapján a mennyiségi célkitűzések is számszerűsíthetők. Ezen célok teljesülésével hozzájárulhatunk az európai program, valamint az ETHA és KHP rendeletekben megfogalmazottak megvalósulásához.

A NAS az alábbi uniós célkitűzések eléréséhez járul hozzá:

- a halászat és az akvakultúra versenyképességének, környezeti szempontú fenntarthatóságának, gazdasági életképességének és társadalmi felelősségvállalásának elősegítése;
- a KHP végrehajtásának előmozdítása.

A támogatási ciklushosszoktól független a hosszú távú stratégiánk központjában a magyar halgazdálkodás fenntartható fejlesztésének, illetve a haltermelés növelésének biztosítása és támogatása áll oly módon, hogy az szervesen illeszkedjen a KHP prioritásaihoz. Ebből következnek a részstratégiai elemekként felfogható és elkülöníthetően kezelendő programelemek. A csoportosítás nehézségét az adja, hogy a jogszabályok szerint többféle megközelítés is megadható és egy megfogalmazott programelem több ETHA szerinti Uniós Prioritáshoz (a továbbiakban: UP) is kapcsolódhat, ugyanakkor egy adott programelemhez több UP is tartozhat. Az egyszerűség kedvéért egy programelemet most csak egy prioritáshoz rendelünk hozzá. Az alábbi felsorolás nem jelent elsőbbségi sorrendet.

1. A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú halászat előmozdítása.

- A haltermeléshez szükséges vízhez való hozzáférés egyszerűsítése.
- A természetes vizek biodiverzitásának megőrzése és az őshonos halállomány növelése a halgazdálkodási vízterületeken, az akvakultúrákban szaporított és nevelt egyedekkel.
- A NATURA 2000 területek megőrzése és kezelésükre a közösségi iránymutatás adaptálása.
- A természetesvízi halórzés fejlesztésének, illetve a nem telepített fajok ivóhelyeinek rekonstrukciójának támogatása.

2. A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása.

- A halgazdálkodás energiahatékonyságának növelése a hagyományos energiaforrások innovatív alkalmazásával és az alternatív energiaforrások felhasználásának elterjesztésével.
- Az innovatív módszerek feltárása és elterjesztése a kutatók és termelők együttműködésének erősítésével, valamint a hálózatosság segítségével.
- A Horizon 2020 szellemében új, innovatív haltermelési technológiák kutatása.
- A növekvő halfogyasztást biztosító, hazai eredetű árualap termelését biztosító meglévő halastavak és az intenzív rendszerek korszerűsítése.
- Új, korszerű haltermelő egységek építése.
- A halgazdálkodással foglalkozó kezdő vagy nem kezdő fiatal vállalkozók támogatása.
- A halgazdálkodásban dolgozó vállalkozások és alkalmazottaik hosszú távú megélhetése, mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése.
- A haltermelők összefogásának ösztönzése és elősegítése a kedvezőtlen piaci folyamatok leküzdése érdekében.
- A tengeri halászat korlátozásából eredő európai uniós importfüggőség csökkentése édesvízi akvakultúrában nevelt hagyományos és a termelésbe bevont perspektivikus halfajok közösségen belül történő szállításával, illetve a hazai piacon történő termékkiváltással.
- A haltermelőnek folyamatos, több tevékenységből származó árbevételét biztosító multifunkcionális halgazdálkodás elterjesztése.
- A halgazdálkodás területén tapasztalható „szürke” és „fekete” gazdaság visszaszorítása, beleértve az ezt elősegítő hozzáadott értéket adó technikákat is.

3. A Közös Halászati Politika végrehajtásának előmozdítása

- A tudományos ismeretek gyarapítása és közkinccsé tétele, valamint az adatok gyűjtésének és kezelésének fejlesztése.
- Támogatás biztosítása a monitoring-tevékenységekhez, a nyomon-követéshez, az ellenőrzéshez és a szabályok betartatásához, ezzel az intézményi kapacitás és a közigazgatás hatékonyságának javítása, az adminisztratív terhek növelése nélkül, esetlegesen azok csökkentésével.
- A halgazdálkodási kutatás és oktatás erősítése.
- A haltermelést és feldolgozást szabályozó jogi háttér egyszerűsítése és egyértelműsítése.
- A kutatási eredmények és a technológia-transzfer nemzetközi dimenziójának elősegítése, beleértve a kutatói és szakemberek közötti tapasztalatcseréket is.
- A halfogyasztás növelésének érdekében a csökkentett szállkatartalmú, illetve szállkamentes haltermékek közétkeztetésben való felhasználásának erősítése.

4. A piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása (a rendeletben 5. prioritás)

- A lakosság nyomon követhető, élelmiszerbiztonság szempontjából megfelelő, megfizethető, széles választékú, magas feldolgozottsági fokú, hazai eredetű haltermékekkel való ellátása, a haltermékek nagyobb arányú megjelenése a közétkeztetésben.
- A kornak megfelelő és innovatív technológiát alkalmazó magas feldolgozottsági fokú termékeket előállító halfeldolgozók támogatása.
- Az akvakultúra és a halfeldolgozó vállalkozások struktúra- és vezetői, illetve tulajdonosi generáció váltásának elősegítése.
- A haltermékek értékesítése során a versenyhátrányt okozó adó mértékének csökkentése (ÁFA csökkentés).

A halgazdálkodási ágazat küldetésnyilatkozatához és jövőképeinek megalkotásához hasonlóan a részletes célkitűzések meghatározása is meglehetősen bonyolult feladat. Egy időben kell illeszkedniük a különböző uniós célrendszerekhez, beleértve az ETHA rendelet támogatási struktúráját, emellett adaptálni kell a hazai szakmai szinten felmért és egyeztetett fejlesztési igényekhez.

Illeszkedés az Európa 2020 stratégiához

A NAS a KHP-hoz és az UP-hoz igazodva, az Európa 2020 stratégiához három kiemelt kezdeményezés keretében járul hozzá:

- „Erőforrás-hatékony Európa”.
- „Innovatív Európa”.
- „Új készségek és munkahelyek menetrendje”.

Az EU 2020 11 tematikus célkitűzései közül az alábbi négy eléréséhez járul hozzá:

- Az innováció erősítése.
- A kis- és közepes vállalkozások, agrárszektor és halászati szektor versenyképességének fejlesztése, akvakultúra támogatása.
- A környezetvédelem és az erőforrás-hatékony ösztönzése.
- A foglalkoztatás bővítése és a munkaerő mobilitásának támogatása.

Illeszkedés az ETHA rendelet prioritásaihoz

A NAS céljainak elérése 4 UP mentén történik:

- A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú halászat előmozdítása.
- A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása.
- A közös halászati politika végrehajtásának előmozdítása.
- A piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása.

Magyarország halgazdálkodásának ágazati stratégiai legfőbb céljai:

- Innovatív, versenyképes és fenntartható akvakultúra és halfeldolgozás, növekvő halfogyasztás elérése.
- Fenntartható és erőforrás-hatékony halgazdálkodás a természetes vizeken.

A felszíni vizek „jó állapotának” elérése, a vizekkel kapcsolatban lévő (a vízi és a vízi ökoszisztémáktól közvetlenül függő szárazföldi) ökoszisztémák védelme, állapotuk javítása.

3. Számszerűsített nemzeti növekedési cél (2014–2020)

3.1. Stratégiai mutatószámok és indikátorok

A 2010-2030 közötti édesvízi akvakultúra termelésnövekedését az EATiP prognózisa 41%-osra becsüli. A magyar fejlődés tervezésénél a pesszimista stratégiát mellőzve a reális megközelítéssel élünk. Eszerint az időarányos megnövelt magyar célkitűzést **2023-ig 25%-ban** határozzuk meg, ami magasabb az EATiP prognózis alapján Európára becsülnél. Ezt a növekedést három fejlesztési terület keretében kívánjuk elérni:

1. *A meglévő halastavak korszerűsítésével és technológiafejlesztéssel 10%-os termelésnövekedés, amit többek között kétezer hektár halastó felújításával érünk el.*
2. *5%-os termelésnövekedés korszerű, új halastavak építésével, ami összesen mintegy ezer hektár új halastó területet jelent.*
3. *10% növekedés hét új intenzív rendszer építésével, illetve a meglévő telepek korszerűsítésével.*

A termelésnövekedés azonban nem fogja automatikusan magával vonni a hazai halfogyasztás növekedését. A jelenlegi 3,63 kg/fő/év (AKI, 2013) fogyasztást az import nettó módon történő beszámítása miatt át kell számolni az új időszakban teljes bruttó fogyasztásra, ami közelítő becsléssel kb. 5,1 kg-os kiindulási adatot fog jelenteni. Feltételezzük, hogy az ETHA-szabályozás és a tengeri halállományok csökkenése miatt a tengerekről származó fogások csökkenni fognak, változatlan, esetleg növekvő fogyasztói igények mellett. A rést betömő EU-s import részbeni kiváltására meg fog nőni az akvakultúrában előállított halak szerepe, amely magával vonja az édesvízi haltermelés növekedését is. Ebben a vonulatban számítunk a tradicionális halaink és a termelésbe belépett-belépő egzotikus fajok növekvő exportjára. Mivel ezek a hatások nehezen becsülhetők, a halfogyasztás-növekményt **1 kg- ban** prognosztizáljuk. *A többlettermelés eredményjavító hatását inkább az importkiváltás magasabb százalékában és az export növekedésében várjuk.*

3.2. Monitoring mutatók

Tervezett mutatók az átlagosan évente Magyarországon az akvakultúrában megtermelt halmennyiséghez képest az ETHA félidős értékelésekor és a program zárásakor (az értékek ezer tonnában, kerekítve értendők):

	Átlag (ezer t)	2018 (ezer t)	2023 (ezer t)
--	----------------	---------------	---------------

ponty	16	17	18
növényevők	3	3,5	4
afrikai harcsa	2	2,5	3
egyéb	0,5	1	2
összesen	21,5	24	27
növekmény	-	2,5	8

A NAS céljainak eléréséhez szükséges mutatók

Eredménymutatók	Kiindulási időszak adatai	Félidejű adatok	Célidőszak adatai
	(2013)	(2018)	(2023)
Új halastavak területe (ha)	-	400	1000
Felújított halastavak területe (ha)	-	1000	2000
Új intenzív telep (db)	14	17	21
Akvakultúra szakágazat teljes étkezési haltermelése (t)	15 000	16 500	18 750
Egy főre jutó halfogyasztás (kg/év)	5,1	5,6	6,1

II. A STRATÉGIAI IRÁNYMUTATÁSRA ADOTT VÁLASZ

1. Adminisztratív eljárások egyszerűsítése

1.1. Az adminisztratív terhek összefoglaló értékelése

Az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Programon belül (AVOP) 2004-2006 között önálló strukturális alapként, pályázatos rendszerben működött a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz (HOPE). A döntést az AVOP Irányító Hatóság (IH) vezetője hozta meg, munkáját a döntés-előkészítő bizottságok - "DEB-ek" segítették. A halgazdálkodási támogatások esetében önálló DEB is működött és a folyamat végén támogatási szerződések készültek.

A Halászati Operatív Program (HOP) 2007-2013 időszakában a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény (a továbbiakban: KET) előírásai alapján támogatási határozatok születtek. E rendszer sokkal bonyolultabb az elődjéhez viszonyítva.

Az adminisztratív terhek egyik fő forrása a komplex hatósági engedélyezési rendszer bonyolultsága, melynek egyszerűsítésével a kérelmek benyújtása és adminisztratív kezelése rugalmasabbá válhatna.

A kedvezményezettek adminisztratív terhei az Európai Halászati Alap társfinanszírozásában megvalósuló Halászati Operatív Program 2. prioritási tengelye szerinti beruházási támogatások feltételeiről szóló 50/2011. (VI. 6.) VM rendelet, valamint az Európai Halászati Alap társfinanszírozásában megvalósuló Halászati Operatív Program 2. prioritási tengelye szerinti vízi környezet védelmével kapcsolatos intézkedések feltételeiről szóló 110/2011. (XI. 24.) VM rendelet előírásaiból származnak.

A 2007-2013-as időszak támogatási nehézségeit (hatósági engedélyek beszerzése, Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer - IIER, bonyolult és időigényes kérelmezési rendszer) az Agrár Európa Kft. által 2011-ben készített HOP Félidős Értékelés is elemzi. Eszerint a támogatási kérelmek benyújtásától az ügyfeleket visszatarthatja, hogy a halgazdálkodók döntő többségének tanácsadót kell megbíznia a támogatási kérelmek összeállításához. A kisebb beruházások kapcsán a bürokrácia viszonylagos túlzottsága, aránytalansága is említésre került.

Az egyszerűsítés lehetőségeit felmérő kérdőívek alapján az adminisztratív terhek nehezítik a kérelmek benyújtását.

További adminisztratív visszatartó tényező a jogerős építési, illetve vízjogi létesítési, illetve üzemeltetési engedély megléte már a támogatási kérelem benyújtásakor.

Az IIER a jelen szerkezetében csak jelentős kompromisszumok árán alkalmas a HOP beruházási típusú kérelmek kezelésére. Az IIER-rel kapcsolatos további észrevétel, hogy esetenként a nem megfelelő működése késedelmeket okoz a kifizetéseknel a kifizetési kérelmek benyújtási idejéhez képest.

A konkrét benyújtási időszak meghatározása nehezíti a támogatási kérelmek beadását, a folyamatos benyújtási lehetőséget alkalmasabbnak tekintik a kérelmezők.

1.2. Az adminisztrációs terhek csökkentésének eléréséhez tervezett főbb tevékenységek

Az új uniós jogszabályok elvárásai alapján az átláthatóságot és az esélyegyenlőséget fokozottan szem előtt kell tartani a hazai támogatási rendeletek kidolgozása során, így az elsődleges cél az, hogy a jelenlegi rendszer ne bővüljön további adminisztratív terhekkel.

Az egyszerűsítés megvalósíthatóságának vizsgálata esetében nem elég csak a halgazdálkodási jogszabályokból eredő adminisztratív követelmények felhasználó baráttá tétele, hanem ugyancsak meg kell vizsgálni a hatósági engedélyezési rendszer egyszerűbbé tételének lehetőségeit.

Az operatív program célja egy olyan rendszer kialakítása, amely az AVOP tapasztalataira épít, de egyben a KET-ben előírtakat is figyelembe veszi. Ezen felül fontos a különböző

adatbázisok összekapcsolásának lehetősége is. Mivel az IIER rendszer jelen állapotában esetenként nem szolgálta az egyszerű végrehajtást, így egy több szempontból is alkalmasabb rendszer kialakítása van folyamatban (IIER 2.).

Mindemellett a program célja a különböző eljárásrendek egyszerűsítése, illetve a kérelmezők szempontjából a pályázatok, illetve a támogatási kérelmek elektronikus úton történő benyújtásán alapuló rendszer kialakítása is.

1.3. Az adminisztratív terhek csökkentésének számszerűsített célja

A 2014-2020-as időszakban a 272/2014. (XI. 5.) Kormányrendelet alapján EU-s forrásból történő támogatások pályázatos rendszerben lesznek elérhetők, így a pályázatok elbírálásának ideje hetekre rövidül a 2007-2014-es időszak több hónapot igénybe vevő eljárási rendjéhez képest, amely nagyban segíti a projektek kivitelezésének gyors megindulását.

2. Az uniós akvakultúra versenyképességének fokozása

2.1 A tagállami helyzet értékelése

2.1.1 A magyar halgazdálkodási ágazat SWOT elemzésének összefoglalása és a fejlesztések beazonosítása

A magyar akvakultúra hozzájárulása a KHP előrelépéséhez nagyban függ a széleskörű szakmai egyeztetés során feltárt erősségek és lehetőségek kiaknázásától, illetve a gyengeségek, valamint fenyegetettségek kivédésétől. Mind a négy esetben az ágazat szereplőinek fokozott szerep vállalására, valamint az ehhez szükséges tagállami és EU-s források biztosítására van szükség. Az alábbiakban részletesen a magyar akvakultúra SWOT elemzését foglaljuk össze. A többi alágazat fejlesztési célkitűzései ez alapján beazonosíthatók és ebből következnek.

Erősségek

A halastavak által létrehozott vizes élőhelyek számos növény és állatfajnak nyújtanak élő, táplálkozó és szaporodóhelyet, aminek következtében a tógazdaságok biodiverzitása igen nagy. Ezen értékek fennmaradásához nagymértékben hozzájárul, hogy a tógazdasági haltermelés környezetterhelése rendkívül alacsony, emellett a gazdálkodás évszázados szakmai tapasztalatokra alapozottan folyik.

Erőssége az ágazatnak, hogy az extenzív körülmények között folytatott haltermelés magas szintű élelmiszerbiztonságot garantál a fogyasztók számára. Több tógazdaság teljesen biotermelést folytat. Erőssége az ágazatnak, hogy az elmúlt időszakban több intenzív haltermelő rendszer létesült, melyekben évszaktól függetlenül folyamatosan történik a haltermelés. Több helyen foglalkoznak egzotikus, nagy exportpotenciállal bíró halfajok termelésével, mely a magyar halgazdálkodás jövőjét jelentheti. Az intenzív telepeken előállított hal legnagyobb részben feldolgozott, akár konyhakész állapotban is eljuthat a fogyasztókhoz, a közeljövőben számíthatunk a kaviár-export növekedésére is.

Gyengeségek

A tógazdasági haltermelés egyik gyenge pontja az általános termelő infrastruktúra rossz műszaki állapota és technikai színvonala (földművek, műtárgyak, gépek, műszaki berendezések stb.). Az ágazatban, más mezőgazdasági ágazatokhoz képest, a termelési folyamatok csak kis részben vannak gépesítve, így a technikai hatékonyság rendkívül alacsony.

További probléma, hogy egyes tájegységekben a tógazdasági haltermelésben dolgozók korösszetétele kedvezőtlen, magas a nyugdíjkorhatár közelében lévők aránya, míg a fiatalabb munkavállalók szakképzettsége általában alacsony. A tógazdaságok többségében állandó jellegű probléma a halórzés és vagyonvédelem, mely jelentős plusz kapacitások lekötését igényli emberi és eszközoldalról egyaránt.

Gyengesége a szektornak, hogy a tógazdasági haltermelők jelentős része nem rendelkezik megfelelő mennyiségű és kapacitású haltárolókkal, ennek következtében az őszi lehalászás során a kifogott hal egy részét azonnal el kell adnia, így kiszolgáltatottá válik a kereskedők felé, melynek eredménye lehet a nyomott piaci áron való értékesítés.

További gyengeség, hogy a tógazdasági termelésből származó halat leginkább élve értékesítik a tóparton, a feldolgozás részaránya alacsony. A szektor versenyképességét gyengíti, hogy az intenzív üzemek beruházás-igénye nagy, így azok elterjedése csak lassan történik. Sajnálatos módon a jórészt tógazdasági haltermeléssel foglalkozó termelők innovációs készsége és igénye alacsony.

Threats

A tógazdasági termelés legfontosabb fenyegetettsége a halfogyasztó állatok kártétele, melyet elsősorban a nagy kárókatona okoz. Megállapítható a monitoring adatok alapján, hogy a legnagyobb kárt nem feltétlen az itt fészkelő, hanem az északról érkező vonuló állomány jelenti. Egyes tógazdaságokban a vidra is jelentős károkat okozhat, főleg a telelő halállományban. Kiemelkedő veszély a koi-herpesz vírus esetleges megjelenése a magyar tógazdaságokban, aminek a megakadályozására ágazati összefogásra van szükség.

Az időjárási szélsőségek jelentősen befolyásolják a vízgazdálkodást, így a vizes élőhelyeken a klímaváltozás hatásaként vélhetően problémát fog jelenteni a szélsőségesen ingadozó hőmérséklet (párolgás) és csapadékmennyiség (téli-tavaszi többletvizek és a nyári aszályos időszak), ami problémát jelenthet a halastavak vízgazdálkodásának tervezésében. A tógazdasági haltermelés számára további fenyegetést jelent a feltöltővíz változó minősége is (oldott oxigén, kórokozók, hőmérséklet, túl magas tápanyagtartalom).

Egyre több intenzív üzem használ közvetlenül vagy közvetve termálvizet a termeléshez, amelynek elfolyó vízként való elhelyezése problémás, a kérdést szabályozó jogszabályi környezetben vannak anomáliák.

Lehetőségek

Az ágazati stratégiát megalapozó kedvező tendenciák közül kiemelendő a horgásztavak és egyéb halgazdálkodási vízterületek népesítéséhez szükséges halfajok növekvő kereslete.

További lehetőség az új típusú feldolgozási és termelés technológiák alkalmazásával, valamint a meglévő feldolgozók korszerűsítésével a hazai feldolgozott haltermékek kereskedelmi részesedésének növelése. A könnyen elkészíthető konyhakész termékek segíthetik a halfogyasztás növekedését.

Kiemelt szerepe lehet a jövőben az új, egzotikus fajokat termelő zárt, intenzív üzemeknek.

Következtetések

Továbbra is szükség van specifikus beruházási (fejlesztési) támogatásokra, hogy azok segítsék a fenntartható és egyben hosszabb távon is versenyképes ágazat fejlődését azáltal, hogy előnyben részesítik az innovációt, az energiahatékonyságot és költségtakarékosságot, a megújuló energiahordozók felhasználását, a minőségi termelést és a természeti környezet megóvását.

Az akvakultúra a környezettudatos gazdálkodás erősítésével, a környezetkímélő-környezetbarát haltermelési módszerek alkalmazásán keresztül hozzájárul a természeti értékek fennmaradásához, a környezeti állapot javulásához. Ezért ezen módszerek fokozottabb ösztönzése a jövőre nézve továbbra is feladat.

A piaci lehetőségek jobb kihasználása érdekében szükséges a termékpálya szereplői közötti együttműködés erősítése. Ösztönözni kell a haltermelőket az élelmiszerminőség-biztosítási rendszerekben való részvételre, a közösségi előírások betartására, a termelést és értékesítést segítő információs rendszerek bevezetésére, valamint a piacon való együttes fellépésre az európai uniós szabályozásnak megfelelő halászati termelői csoportok alakításán keresztül.

A halászatban dolgozók korösszetételének javítása érdekében ösztönözni szükséges a fiatal halászok vállalkozásainak indítását, illetve a már működők termelési alapjainak a fejlesztését.

Az akvakultúra versenyképességének fokozása és fenntarthatóságának biztosítása érdekében szükséges a halászok szaktudásának, innovatív gyakorlati ismereteinek bővítése. Ehhez a szaktanácsadási, tájékoztatási és üzemviteli szolgáltatások fejlesztése szükséges.

A tógazdasági és az intenzív haltermelésben a választékbővítés érdekében ösztönözni szükséges a jó piaci lehetőségekkel rendelkező és hazánkban újnak minősülő halfajok termelésbe vonását és piaci bevezetését. Ugyanakkor a meglévő magyar pontyfajták genetikai anyagának védelme nemcsak gazdasági, hanem társadalmi érdek is, mivel részét képezi nemzeti és kulturális örökségünknek.

Ösztönözni kell mindkét termelés technológia esetében a megtermelt halállományokból új típusú, a változó piaci igények kiszolgálását lehetővé tevő termékek kifejlesztését, és kereskedelmi elterjesztését. Meg kell próbálni, főleg a harmadik országokból származó import haltermékek egy részét hazai előállítású alapanyaggal helyettesíteni.

A járványt okozó halbetegségekkel szembeni megelőző intézkedéseknek és akcióknak kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani, ami különösen vonatkozik a Koi-herpesz vírus esetleges megjelenésére. Ugyan ez a vírus az emberre közvetlenül nem jelent veszélyt, de a fogyasztók jelentős része a humán herpesz vírusra asszociálva elfordulhat a halfogyasztástól, így hatása vélhetően hasonló lenne a madárinfluenza által okozott baromfihús-vásárlás csökkenéshez.

Összegezve az akvakultúra fejlődési lehetőségeit, azok elsősorban a humántőke javításában, a termeléshez szükséges erőforrások minőségi (rekonstrukció) és mennyiségi megújításban, a szerkezetátalakításban, az innovációban, valamint a minőségi termék-előállításban rejlenek. Olyan, több lábon álló, diverzifikált és egyben multifunkciós halgazdaság kialakítására kell törekedni, mely nem terheli a környezetet, és amely az alacsonyabb képzettségűeknek is munkalehetőséget kínál. Külön ki kell emelni a direkt, azaz a halászati telephelyeken a közvetlen fogyasztók felé történő értékesítés szerepét („szedd magad akció”), melynek az egyik legkézenfekvőbb formája a helyi horgásztatás és az ehhez kapcsolódó halvásárlás, illetve a halételeket kínáló vendéglátóhelyek működtetése.

2.1.2. Kutatás, oktatás, K+F

Magyarországon a halgazdálkodási kutatás önálló intézetekben, valamint a felsőfokú oktatási intézményekben valósul meg – ezáltal a BSc, MSc, szakmérnök hallgatók, de főleg a doktoranduszok egyben kutatók is bizonyos mértékben. A hazai halászati kutatások nemzetközi ismertsége összefüggésben van az intézmények hazai és nemzetközi K+F+I projektekben való részvételével, az elért eredményekkel, és a megjelentetett tudományos közlemények mennyiségével és minőségével. Az elmúlt időszak eredményei azt bizonyítják, hogy a magyar halászati, halgazdálkodási kutatói szektornak vannak nemzetközileg is jegyzett eredményei. Az új tudományos eredmények legtöbbször gyakorlat-orientáltak, ami annak is köszönhető, hogy azok az utóbbi évek gyakorlata alapján vállalkozásokkal közös munka során születnek meg. Ekkor az ún. „*gyakorlatba történő bevezetés*” nem kérdéses, hiszen maga a vállalkozás jelöli ki a kutatás tárgyát és irányát, továbbá siker esetén alkalmazza az eredményeket.

A közeljövőben az európai prioritásokhoz kapcsolódó elnyert nagy költségvetésű nemzetközi projektek (pl. Horizon 2020) járulhatnak hozzá az ágazati fejlődéshez az elért innovatív eredmények révén. A 2007-2013-as időszak több kiemelkedő eredményt hozott a hazai halászati K+F+I-ben. Példászerűen megemlítve néhányat (nem fontossági sorrendben):

- értékes ragadozó fajok (csuka, fogassüllő, sügér) szaporítási és ivadéknevelési technológiájának kidolgozása
- a ponty kistavas intenzív (tápos) nevelése
- lapátorrú tok anya-állomány kialakítása
- iparszerű haltermelő rendszerek fejlesztése
- mikrobiológiai víztisztításra alapozott intenzív tavi haltermelés
- kombinált tavi haltermelési technológia kidolgozása
- harcsa- és tokfélék spermájának mélyhűtése
- pontyfajták genetikai jellemzése

- betegség- és stresszellenálló ponty változatok kialakítása
- védett és fokozottan védett halfajok genetikai hátterének vizsgálata
- védett és fokozottan védett halfajok szaporítási technológiájának kidolgozása
- gyógynövénykivonatok immun-stimulátorként való alkalmazása
- halolaj helyettesítése növényi alapanyagokkal haltápokban
- ragadozó halfajok tápra szoktatása
- új kórokozók (paraziták, vírusok) kimutatása tenyésztett és természetesvízi halakból és köztigazda-szervezetekből, kórtani jelentőségük és fejlődésük tisztázása
- élő génbankok fenntartásának metodikájának kidolgozása
- fenotípusos ivarbefolyásolás
- ploidia-manipuláció
- természetes vizek algológiai vizsgálata
- biológiai vízminősítés
- tág sótürésű halak (*hibrid csikos sügér, barramundi, vörös árnyékhal, nilusi tilápia*)
lárva- és ivadéknevelési technológiájának kidolgozása
- élő eleség előállítás és bioaktív anyagokkal való gazdagítása
- halas vállalkozások költség-haszon elemzése
- innovatív, konyhakész haltermékek kifejlesztése

A magyarországi halgazdálkodással kapcsolatos képzés négy szintjét különböztethetjük meg: középfokú szakmai képzés, felsőfokú BSc és MSc képzés, tudományos képzés (PhD), valamint szakmérnök képzés.

Problémát jelent, hogy az utóbbi időszakban Magyarországon gyakorlatilag megszűnt a középfokú szakmai képzés (pl. a halászmesterek oktatása), azonban e szint erősítése és támogatása a jövőben mindenképpen szükséges volna. A felsőfokú képzés megfelelő színvonalon folyik a szakosodott oktatási intézményekben, azonban vannak olyan szakterületek, melyek oktatása még hiányos (akvakultúra-gépesítés, speciális halas élelmiszer-technológiai ismeretek és halfeldolgozás). Az ellenérdekeltségek és az alulfinanszírozottság miatt fokozatosan megszűnt vagy formálissá vált a kutatási-oktatási intézmények együttműködése a szakképzésben. Minden intézmény saját maga kénytelen „túlélni”. A megfelelő feltételek megteremtésével és a szükséges támogatások biztosításával el kell érni, hogy a gyakorlati kutatás és oktatás olyan eredményeket produkáljon, amelyek elősegítik az innovatív technológiai fejlesztéseket és a magas szintű szakemberképzést.

2.2 A tervezett szakpolitikai válasz fő elemei

2.2.1. A magyar haltermelés fejlesztése

A magyar haltermelés fejlesztésének bemutatása során nem hagyatkozhatunk csak az akvakultúrára, mert a halgazdálkodási ágazat fejlesztési elképzeléseit komplexen kell szemlélni, figyelembe véve az innovációt, a technológiai kutatásokat, a feldolgozást, a képzési és marketing tevékenységet és a vidékfejlesztési, valamint a rekreációs igényeket is. A magyar halgazdálkodás fejlesztésének fő célkitűzései egy hosszú távú stratégia mentén

valósulnak meg. Az európai uniós társfinanszírozási szerep miatt a támogatási lehetőségeket be kell építeni a jövőképhe. Mindenekelőtt igazodni kell a KHP alapvetéseihez és az ezt szabályzó közösségi jogszabályokhoz. A jövőkép alakítása során ugyanakkor messzemenőig figyelembe kell venni a bizonytalansági tényezőket, illetve a hazai sajátságokat is. Nem ismert, hogy a tengeri halászat korlátozásai ténylegesen milyen mértékű akvakultúra-fejlődést fognak eredményezni – lesz-e lehetőségünk a meglévő halfajaink és a termelésbe belépő új fajok növekvő exportjával, valamint a hazai piaci részesedés növelésével javítani az ágazat árbevételét és ezzel jövedelemtermelő képességét. Nem ismert, hogy az intenzív marketingtevékenység mekkora lakossági halfogyasztás növekedést fog eredményezni. Nem ismert továbbá, hogy a rekreációs tevékenységek, és ezen belül elsősorban a horgászat milyen telepítési fajszerkezetet és mennyiségi változásokat fognak generálni.

2.2.2. A magyar halgazdálkodás küldetésnyilatkozata

A halgazdálkodás, kiemelten a Magyarországon meghatározó tógazdasági haltermelés, a mezőgazdaság, a környezet- és természetvédelem, a vízgazdálkodás, valamint a vidékfejlesztés szorosan egymásra utalt területek azáltal, hogy a halastó a termelés színhelye, de egyben biológiai élettér is.

Magyarországon a tógazdasági haltermelés a mezőgazdaság sajátos szereplője, mivel egyaránt magán viseli az állattenyésztési és a növénytermesztési ágazatok sajátosságait, miközben jelentős a környezet- és természetvédelmi valamint a szocio-ökonómiai szerepe is. Ezen körülmények miatt az ágazat küldetése összetett, melyet a következők szerint lehet összefoglalni:

A fenntartható tógazdasági haltermelés legfontosabb kritériuma az, hogy az alábbi feladatait úgy lássa el a változó gazdasági, társadalmi és természeti környezetben, hogy a működéséhez szükséges erőforrások hosszútávon fennmaradjanak és a környezeti értékekre figyelemmel legyenek (az fenntarthatóság elve). A magyar halgazdálkodás specifikus feladatai az alábbiak:

- elsődlegesen gazdasági, azaz termelési funkció (termelés),
- munka és megélhetési lehetőség biztosítása a vidéki térségekben,
- az egészséges táplálkozásra való nevelés, a halfogyasztás növelése érdekében (egészségvédelem).
- természeti- és környezeti állapot megóvása és javítása (természetvédelem),
- horgász-rekreációs igények kielégítésében való részvétel (turizmus).

A fenntarthatóság a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontból egyaránt értelmezendő. Ennek megfelelően az ágazatnak jövedelmezőnek, társadalmilag elfogadottnak és környezet-, illetve erőforrás-kímélőnek kell lennie. Az erőforrás kímélésbe bele kell érteni a fosszilis energia felhasználásának csökkentését, az energia-hatékonyság növelését, illetve a megújuló energiaforrások mind nagyobb mértékű alkalmazását. Az ágazatnak az elsődleges cél, a termelés mellett a felszíni vízi környezet természeti értékeinek megóvására is törekednie kell, valamint hozzá kell járulnia a vízi erőforrások ésszerű használatához.

A tógazdaságok, mint vízi illetve vizes élőhelyek területén élő gazdag növény- és állatvilág - egyedülálló természeti értéket jelent Magyarországnak és Európának egyaránt, mely változatos élővilágnak a fenntartása fontos összetársadalmi érdek.

A gazdasági funkciót a tógazdasági és az intenzív haltermelés, a halfeldolgozás, a kereskedelem és a halászati szolgáltatások területén értelmezzük. A magyar haltermelésben dolgozók legfőbb feladata a fogyasztók egészséges és biztonságos ételkészítéssel történő ellátása, így az elsősorban hazai illetve az exportra szánt ételkészítési célú árualap biztosítása. Ennek az árualapnak biztonságosnak és nyomon követhetőnek kell lennie a termelőtől a fogyasztóig („*from farm to fork*” koncepció).

A tógazdasági haltermelés legfontosabb jóléti szerepe, hogy a biodiverzitás-fenntartó funkciója által helyszínt biztosít az ökoturizmusnak, ami mellett előállítja a halgazdálkodási vízterületek haltelepítéséhez szükséges népesítőanyagot. Jelenleg sok hagyományos tógazdaság vált „multifunkcióssá” többek között azért, hogy a haltermelés mellett kulturált horgászlehetőséget és egyéb szolgáltatásokat is nyújt.

A hazai tógazdaságok többsége jelenleg szinte kizárólag haltermeléssel foglalkozik, de a jövőben várhatóan növekedni fog azok száma, amelyek a multifunkcionalitás teljes kihasználására törekednek. A multifunkciós halgazdálkodás során a termelésen túlmenően kiemelt szerepet kap az ételbiztonság, a kultúrtáj ápolása, a társadalmi és biológiai élettér megőrzése, a műszaki infrastruktúra fenntartása, az ökológiai stabilitás, a népességmegtartás, a műszaki infrastruktúra fenntartása, a vendégfogadás és idegenforgalom alapjainak biztosítása, valamint a halászati értékek és haltermelési hagyományok ápolása.

Az ágazatnak fel kell készülnie a vízszennyezések okozta halpusztulások miatt szükséges halállomány-rehabilitációra, elő kell segítenie a vizes élőhelyek, biodiverzitásának fenntartását és fejlesztését, melybe beletartozik a népesítőanyag biztosítása az őshonos halfajok természetes vizekbe való visszatelepítéséhez.

Kiemelendő, hogy a tógazdasági termelési tevékenység szinte kizárólag vidéki, gyakran leszakadó és hátrányos helyzetű térségekben történik, ahol munkalehetőséget biztosít az ott élő lakosságnak, ezzel is elismerve a helyi társadalomban játszott felelős szerepét.

A komoly fejlődés előtt álló intenzív haltermelés szintén szerepet kap a halgazdálkodási ágazat feladatainak végrehajtásában. A magasabb értéket képviselő halfajok intenzív nevelésével bővíti a halfaj-választékot és exportképes termékek előállításával növeli a szektor jövedelemtermelő képességét. A termelő egységeket elmaradt térségekbe telepítve munkahelyeket hoz létre, ezáltal hozzájárul a vidék felzárkóztatásához.

2.2.3. A magyar halgazdálkodás jövőképe

A magyar halgazdálkodási ágazat jövőképe szerint az elkövetkező időszakban a szektor folyamatosan fejlődni fog, a meglévő gazdaságok modernizálódnak, emellett több új, energia hatékony és innovatív technológiát használó intenzív telep fog épülni.

Megvalósul a korszerű és környezetbarát termelési módszerek széleskörű használata, egyre több telepen alkalmazzák a megújuló illetve az alternatív energiaforrásokat (szél-, nap-, geotermikus-energia, biomassza stb.) a fosszilis energiahordozók kiváltására. Az ágazatban kialakul, és hatékonyan működik a vertikális integráció a termelői szerveződésekre (*termelői csoportok, termelői szervezetek, REL*) alapozva. Ez az önszerveződés kiszámítható és ellenőrzött piacot jelent az ágazati szereplők részére, így az ágazat versenyképes lesz azon európai uniós országokkal szemben, ahol szintén meghatározó a pontyfélék tógazdaságokra alapozott termelése.

A hazai húsfogyasztási szerkezetben a halhús relatív részesedése növekszik, egyre több fogyasztó számára elérhetőek a feldolgozott, nagy hozzáadott értékű, egészséges, biztonságos és egyben ízletes haltermékek. Ezek között megtalálhatóak az ökológiai gazdálkodásból származó biotermékek és az egészségvédő hatású funkcionális halhús alapú élelmiszerek is. A halfogyasztásra nevelés egyik legfontosabb színtere a gyermekélelmezés. A haltermékek egyik új megjelenési helye a közétkeztetés lehet, ahol az előző időszakhoz képest látványosan növekedni fog a szerepe. A halfeldolgozók könnyen elkészíthető, konyhakész termékeket gyártanak.

Napjainkban a horgászlétszám mintegy háromszázötvenezer fő, amely a magyar lakosság mintegy 3,5%-a, de kiterjesztve családi szintre, kijelenthetjük, hogy a rekreáció ezen típusában az ország lakosságának mintegy 10%-a érintett. Ennek eredményeképpen egyre több ember tölti szabadidejét a vízparton. A természetes vizeken a horgászati hasznosítás kerül előtérbe, a kereskedelmi célú halászat meg fog szűnni. A természetes vizekbe telepített halállományokat a horgászati igényekkel összhangban őshonos fajok fogják alkotni, melyeket a tógazdaságokban szaporítanak, és nevelnek. A halgazdálkodási vízterületek halállományának fenntartását, fejlesztését és a halászati őrzést meghatározóan a horgászbevételekből finanszírozzák a hasznosítók. A horgászat, illetve a horgászturizmus szerepe a vidékfejlesztésben felértékelődik.

Az oktatás megfelelő létszámú és képzettségű (közép- és felsőfokú) szakembert biztosít az ágazat számára. A kutatás-fejlesztés finanszírozási gondja megoldódik, az új alkalmazott kutatási eredmények gyorsan bevezetésre kerülnek a termelési gyakorlatba. Az oktatói-kutatói szféra folyamatos kapcsolatot ápol a termelőkkel, megvalósul a viszonyossági alapokon nyugvó szaktanácsadási rendszer.

Egészében véve javul az ágazat társadalmi elismertsége.

2.2.4. Kutatás és oktatás. K+F

A magyar halászati szakember-képzésben problémát okoz, hogy noha több felsőoktatási intézményben képeznek halászati, halgazdálkodási szakirányú végzettségű agrármérnököket, állattenyésztő mérnököket illetve szakmérnököket, a középfokú oktatás (a halász-haltenyésztő szakmunkás-képzés) nincs megoldva. A szakmunkásképzés újraindítását két oldalról is meg lehet közelíteni, egyik oldalról már a halászati cégeknél dolgozó, de még nem képesített embereket lehetne oktatni, másfelől mezőgazdasági szakközépiskolákban halászati szakmunkás szakot indítani.

Az új ismeretek és technológiák gyakorlatba történő átültetése csak akkor valósulhat meg hatékonyan, ha az alap, illetve az alkalmazott kutatások eredményei a megfelelő oktatási infrastruktúrán keresztül átadásra kerülnek.

A halászati kutatás-fejlesztésnek az oktatással és szaktanácsadással együttműködve vízi erőforrásaink felelősségteljes hasznosítására és védelmére kell összpontosítani az egészséges táplálék előállításával együtt. Feltétlenül szükséges a kutatói és termelői szféra együttműködésén alapuló kutatási (közös K+F+I projektek), oktatási (élethosszig tartó tanulás) és szaktanácsadási programok indítása, valamint a meglévő programok továbbvitele.

A szakmaközi szervezetek érdekvédelmi jellegű tevékenysége a jövőben kiemelt szerepet játszhat mind gazdasági, mind társadalmi szempontból, mivel az igen jelentős piacot képviselő multinacionális kereskedelmi láncok árleszorító politikája és a vezető politika mindenkori szerepvállalása jelentősen befolyásolhatja az ágazat jövőjének alakulását.

A piaci oldallal történő kapcsolattartás egyik legfontosabb eleme az egységes ágazati marketing stratégia kidolgozása, amelyet a haltermékek közösségi szabályozásával összhangban kell megvalósítani.

Az elmúlt évtizedekben a magyar halgazdálkodási szakemberek nemzetközi elismertségre tettek szert, melynek legfőbb alapja az 1980-as években történt nagyszabású, számos szakembert igénylő nemzetközi programok keretében végzett munka volt. Haltermelésünk volumenéhez képest jelenleg is fontos szerepünk van az EU haltermelési kutatás-fejlesztésében, köszönhetően a kutatóhelyek kiterjedt nemzetközi kapcsolatainak. A következő években az EU akvakultúra-fejlesztési hullám részeként jelentős K+F+I projektek várhatóak. Magyarország, illetve az ágazat érdeke, hogy ezekben minél többen vegyenek részt hazai kutatóhelyek, illetve szakemberek.

A társadalmi beágyazódást segítő kutatási kulcsterületeket meghatározzák a jövőkép többi eleménél leírt prioritások. E célkitűzésnek horizontálisan, a kutatási és innovációs stratégia minden elemében jelen kell lennie.

3. Az Operatív Program ex-ante feltételeinek teljesülése

A 2014-2020-as programozási időszak a halászatot és az akvakultúrát érintő legfontosabb jogszabálya az EP és a Tanács rendelete az ETHA-ról (508/2014/EU). A jogszabály a tagállamoknak nyújtandó támogatási keretek felhasználását előzetes feltételekhez köti, amelyeket a tagállami operatív program benyújtásáig teljesíteni kell. Ezek a feltételek a támogatások fogadásához szükséges környezet megteremtésére ösztönzik a tagállamokat. A rendelet szerint négy feltételrendszer került meghatározásra, melyekhez teljesítési kritériumok tartoznak.

A MAHOP elfogadásához Magyarországra három kritérium teljesítése vonatkozik:

- 1. Többéves Nemzeti Akvakultúra Stratégia megalkotása*
- 2. Haltermékek nyomon-követhetőségének biztosítása*

3. Adminisztratív kapacitás megléte az adatgyűjtés és adatszolgáltatás, továbbá a program hatékony végrehajtása érdekében.

A MAHOP komplex rendszerének akvakultúra fejlesztésére vonatkozó és a támogatásokat megalapozó középtávú NAS megalkotása elengedhetetlen, hiszen az kötelező kísérő dokumentuma a tagországok operatív programjának.

A második feltétel a nyomon-követhetőség leírása és biztosítása. A nyomon-követhetőség biztosítása a jelenlegi jogszabályi feltételek mellett, azoknak megfelelően történik. A jogszabályi keretek és a végrehajtás hatékonyságának vizsgálata, a lehetséges szükséges intézkedések beazonosítása megtörtént.

Az adminisztratív kapacitást a Miniszterelnökség, mint a végrehajtásért elsődlegesen felelős szerv, a Földművelésügyi Minisztérium, mint a végrehajtásban közreműködő szerv, továbbá a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet biztosítják.

A halgazdálkodás esetében a nyomon követhetőség a hal kifogásától a fogyasztóig való eljuttatásból áll („from farm to fork”). Megfelelő nemzeti jogszabályok biztosítják a halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről szóló 1379/2013/EU rendeletnek (az angol rövidítést használva CMO - Common Organisation of the Markets in Fishery and Aquaculture Products) való megfelelést a belföldi, a más tagállami és a harmadik országok vonatkozásában. A termékek beazonosítását a kötelezően és az önként használt árucímke tartalma biztosítja. Más jogszabályok az IUU halászatból származó áruk kizárását és a szavatossági idők betartását segítik elő. A fogyasztók részéről felmerülő kifogásokat a fogyasztóvédelmi szervezetek és a fogyasztóvédelmi jogszabály hivatottak orvosolni. Összességében elmondható, hogy a hal és haltermékek feldolgozásuk során és a fogyasztóhoz való eljutásukkor minden állomáson megfelelő jogi és egészségügyi ellenőrzés alatt állnak.

A harmadik feltétel az adatgyűjtésre és adatbiztonságra vonatkozik.

Magyarország jelen adatgyűjtési rendszere igen komplex, minden szempontból kielégítő és pontos képet ad az édesvízi akvakultúra, illetve a természetesvízi halgazdálkodás helyzetéről. Magyarországon a halászati, illetve akvakultúra adatok gyűjtése két szálon fut.

A földművelésügyi miniszter Országos Halgazdálkodási Adattárat (OHA) tart fenn a halállományok és élőhelyeinek védelme érdekében. Ezt az adattárat a NÉBIH gondozza (karbantartja, fejleszti), a HAKI közreműködése mellett, amely az adatok igény szerinti kiértékelését végzi. Az OHA tartalmazza a természetes vizekből horgászattal és halászattal kifogott halmennyiségek adatait. Ugyancsak ez tartja nyilván a természetes vizekbe telepített halak mennyiségi adatait.

Az akvakultúrában megtermelt halak adatait az Agrárgazdasági Kutató Intézet (AKI) gyűjti, összegzi és kezeli. Az adatok a hagyományos tógazdaságokból és az egyre nagyobb szerepet kapó intenzív haltermelő telepekről származnak. Az adatok lefedik a termelő létesítmények fizikai adatait, a tulajdonviszonyok megoszlását, a termelt és értékesített halmennyiséget, illetve külön információt adnak a multifunkciós gazdaságok horgászattal értékesített halmennyiségeiről is.

A szolgáltatott adatok őrzése biztonságosan, zárt rendszerben történik. Az igénylő a saját adatai mellett csak a szabadon hozzáférhető vagy ágazati szinten összesített adatokat kaphat meg, a statisztikai törvényben foglaltaknak eleget téve.

Összességében elmondható, hogy minden egyes Magyarországon kifogott vagy megtermelt hal valamilyen formában szerepel a statisztikában. Az összes kifogott és megtermelt hal mennyiségének ismeretében kerül kiszámításra az egy főre jutó éves halfogyasztás.

4. A KHP rendelet vonatkozó előírásainak való megfelelés

4.1. A Nemzeti Akvakultúra Stratégia benyújtása

Magyarország legkésőbb 2015. április 30-ig elkészíti többéves nemzeti stratégiai tervét az akvakultúra fejlesztésére és legkésőbb azt az operatív programmal együtt benyújtja a Bizottságnak.

4.2. Célkitűzések, intézkedések és határidők

Magyarország többéves nemzeti stratégiai terve tartalmazza a tagállam célkitűzéseit, valamint az ezek eléréséhez szükséges intézkedéseket és az előírt határidőket.

4.3. A többéves nemzeti stratégiai terv prioritásai

- *Az adminisztráció egyszerűsítése, különösen az értékelések, a hatástanulmányok és az engedélyezés terén.*
 - A NAS prioritásai illeszkednek az uniós prioritásokhoz és tartalmazzák az adminisztráció egyszerűsítésére, az értékelésekre, a hatástanulmányokra és az engedélyezésekre vonatkozó célkitűzéseket.
- *Ésszerű bizonyosság szavatolása az akvakultúra-ágazat piaci szereplői számára a vizekhez és a területhez való hozzáféréssel kapcsolatban.*
 - Mivel Magyarországon a haltermelés szárazföldi területen és nem tengerben történik, ezért a vízhez és területhez jutás más formában jelentkezik, mint a tengerrel rendelkező országok esetében. A területigény tekintetében az épített környezetre és a termőföldre vonatkozó szabályok érvényesek – semmiféle diszkriminatív előírás sincs a haltermelési tevékenység végzésére vonatkozó területigénnyel kapcsolatban. 2014 óta a termelő közeget biztosító víz vonatkozásában sincsenek hátrányos előírások. Az új jogszabályi környezet szerint a halastó feltöltéséhez, valamint a párolgási veszteség pótlásához szükséges vízhez az öntözővíz analógiájára térítésmentesen juthatnak a haltermelők, sőt a tógazdaságok az ár- és belvízmentesítés potenciális szereplői lehetnek a téli vizek térítésmentes betározásával.
- *Mutatók megállapítása a környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi fenntarthatóság vonatkozásában.*
 - A címben szereplő mutatók az operatív programban kerülnek bemutatásra.

- *A nemzeti kutatási programok közötti összhang, valamint az iparág és a tudományos közösség közötti együttműködésének kialakítása.*
 - Az utóbbi években jó kapcsolat alakult ki a kutatók és a termelők között, köszönhetően elsősorban a 2007-2013-as tervezési időszakban működő HOP társfinanszírozásából megvalósult számos K+F+I projektnek. Az alapkutatás mellett kialakult a termelői problémákra megoldást kereső gyakorlati kutatás rendszere. A két szektor között együttműködést tovább kell erősíteni és támogatni, hiszen az ágazatban az innováció csak a kétoldalú rendszer keretében tud kellő hatékonysággal megvalósulni.

- *A jó minőségű, fenntartható élelmiszerek versenyelőnyének előmozdítása.*
 - A magyarországi halfogyasztás növelésének egyik legfontosabb területe a halételeket előtérbe helyező egészséges táplálkozás propagálása mellett a saját termelésű, magas feldolgozottsági fokú haltermékek gyártása, azokból a folyamatos ellátás biztosítása a lakosság számára. Ezt a biztonságos termelés mellett a meglévő halfeldolgozók révén érhetjük el. Hangsúlyozni kell a szállaszegény és a teljesen szállaszegény termékek kifejlesztésének szükségességét, amely előfeltétele a hal gyermekélelmezésbe való bevonásának. El kell érni, hogy a lakosság körében a halfogyasztás gyakorisága növekedjen és az elsősorban ne csak a karácsonyi és húsvéti ünnepekre korlátozódjon.

- *Az akvakultúra terén alkalmazott helyes gyakorlatok és az akvakultúrához kapcsolódó kutatás támogatása a környezetre és a halászati erőforrásokra gyakorolt pozitív hatások fokozása, a negatív hatások – köztük a halliszt előállításához felhasznált tengeri halállományokra nehezedő nyomás – csökkentése mellett, az erőforrás-hatékonyság növelése céljából.*
 - Hazánkban az utóbbi időben számos törekvés történt a haltermelés szintjének és technikai színvonalának az adott terület adottságaihoz való optimalizálásához. Ehhez igazodva kell alkalmazni és fejleszteni a termelési intenzitás különböző szintjét képviselő haltermelési formákat. Ennek megfelelően beszélhetünk:
 - a tavak trágyázással növelt természetes hozamára alapozott, esetenként gabona-etetéssel kiegészített extenzív termelésről,
 - a tápetetéssel kombinált félintenzív termelésről,
 - az intenzív termeléssel kombinált extenzív termelő formákról
 - és a zártrendszerű, teljes értékű haltáp etetésére alapozott intenzív haltermelésről. Ez kombinálható az elfolyó víz különböző eljárásokkal történő hasznosításával, illetve utókezelésével (pl. akvapónia).

Külön említést érdemel a horgásztatást és egyéb szolgáltatásokat is nyújtó multifunkciós tógazdálkodás. Az előbbieken említett termelési formák fejlesztése és költséghatékony tétele folyamatos kapcsolatot feltételez a termelők és a kutatók között.

III. IRÁNYÍTÁS ÉS PARTNERSÉG

1. A főbb érintett felek legfontosabb észrevételei

1.1. A MAHOP és a NAS előkészítése, a partnerek bevonása és a szakmai-társadalmi egyeztetés

A Vidékfejlesztési Minisztérium (VM), 2014-től Földművelésügyi Minisztérium (FM) a Vidékfejlesztési Program (VP) és a MAHOP megalkotására, társadalmi egyeztetésükre és a Bizottsággal való elfogadtatására a halgazdálkodásért felelős minisztert segítő grémiumot hozott létre - az Operatív Irányító Bizottságot (OIB). Az OIB egyik operatív programalkotó része a Halgazdálkodási Munkacsoport (HMCs), melynek feladata a MAHOP szakmai előkészítése és egyeztetett vélemények alapján való véglegesítése. Mind a stratégia, mind az operatív program kidolgozásának segítésére kibővített tagsággal reaktiválásra került a zömmel szakértőkből álló és az előző 2007-2013-as programozási időszakra kidolgozott Halászati Operatív Programban is nagy szerepet játszott HASKOBI, amelynek közreműködésével a Halászati Kutatóintézet (HAKI) megalkotta az Ágazati helyzetelemzést (a továbbiakban: Helyzetelemzés).

A Helyzetelemzés volt az egyeztetett szakmai kiinduló dokumentuma a „*Fehér Könyv Magyarország Nemzeti Akvakultúra Stratégiájához*” című tanulmánynak, amely része a 2014-2020-as programozási időszak tervezésének és alapjául szolgált a NAS-nak. A MAHOP és a NAS a meghatározó uniós jogszabályok késedelmé miatt gyakorlatilag párhuzamosan készültek. A NAS egyeztetését megelőzte az annak alapjául szolgáló Helyzetértékelés szakmai, illetve a Fehérkönyv 2013. decemberi társadalmi egyeztetése.

A 2014–2020-as európai uniós programok lebonyolításának alapelveiről szóló 1731/2013. számú Kormányhatározata és a Miniszterelnökséget vezető miniszter a Miniszterelnökség Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2014. (VII. 23.) MvM utasítása alapján a HOP IH feladatait teljes körűen a Miniszterelnökség gyakorolja 2014. augusztus 2-től. Az FM Székházából, Budapestről a Miniszterelnökség HOP Irányító Hatósága 2015. január 1-jével Kecskemétre költözött. A HOP és MAHOP Irányító Hatósági feladatait a továbbiakban a Miniszterelnökség Agrár-vidékfejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkárságának Irányító Hatósági Főosztálya és azon belül a Halászati Alapok Osztálya látja el. Ugyanakkor a Halgazdálkodási és Halászati Operatív Program Irányító Hatósági Osztály is átalakult az FM-ben 2014. augusztus 2-án. Önálló, magasabb szintű szervezeti egység alakult Horgászati és Halgazdálkodási Főosztály (a továbbiakban: HHgF) névvel. A továbbiakban a HOP és MAHOP kérdésekkel közreműködő szerepben a HHgF Akvakultúra-fejlesztési Osztálya foglalkozik. Ez a változás kihatással volt a további egyeztetési folyamatra.

1.2. A tervezés és az egyeztetés intézményi és nem intézményi keretei

1.2.1. Az intézményi résztvevők

1.2.1.1. Az Operatív Irányító Bizottság

A földművelésügyi miniszter 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó európai uniós társfinanszírozású vidékfejlesztési program és halászati operatív program előkészítéséről, megalkotásáról, és az ahhoz kapcsolódó irányítási rendről szóló 11/B/2012. (V.2.) utasításának értelmében Operatív Irányító Bizottságot (OIB) hozott létre. Az OIB programalkotási munkáját munkacsoportok (halászati munkacsoport is) segítik. A Projekt Indító Dokumentum részletesen szabályozza a programalkotás teljes folyamatát, meghatározza a 2014-2020 közötti költségvetési időszakra vonatkozó vidékfejlesztési program és halászati operatív program kialakításának főbb lépéseit, feladatait és szervezeti hátterét, valamint javaslatot tesz a programalkotás módszertanára. A mostani nevén halgazdálkodási munkacsoport legfontosabb feladata a 2014-2020-as tervezési időszakra vonatkozó MAHOP megalkotása és elfogadtatásában való részvétel. A programalkotás szakmai előkészülete részét képezi az ex-ante értékelésnek is. Az OIB a Vidékfejlesztési Program és a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program munkaváltozatának elkészítésével, társadalmi egyeztetésével és a szervezeti átalakulások miatt 2014 márciusában befejezte tevékenységét.

1.2.1.2. OIB Halgazdálkodási Munkacsoport (HMCs)

Az előző pont szerinti OIB egy projekt szervezetén belül dolgozott, ahol a miniszteri utasításnak megfelelően tematikus munkacsoportok működtek. A tematikus munkacsoportok feladata szakterületükre vonatkozóan, a programfejezetek alapját képező helyzetelemzések, helyzetértékelések és az erre épülő célrendszerek kialakítása, valamint feladatuk a vonatkozó programfejezetek kidolgozása volt. A munkacsoport az adott szakterületen tevékenykedő kormányzati- és tudományos szervezetekből, szakmai- és társadalmi érdekképviselői szervezetekből, valamint szakértőkből létrehozott önálló munkaegység, amely szakmai segítséget nyújtott a programalkotási folyamathoz. A munkacsoport munkaszervezete 18 tagból, valamint 2 állandó meghívottból állt, de lehetőség volt az adott témához kapcsolódóan – állandó vagy eseti jelleggel – szakértők meghívására is. A munkacsoportok tagjait az OIB elnöke nevezte ki és mentette fel, az OIB ügyrendjében meghatározottak szerint. A tagok a munkacsoport ülésein csak személyesen működhetek közre, arra más személyt, maguk helyett – elfoglaltság, vagy akadályoztatás esetén – eseti jelleggel sem delegálhattak. A HMCs, mint tematikus munkacsoport elsődleges feladata a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program kidolgozása volt. A HMCs összetételéből következően értelmezhető úgy is, mint egy magas szintű közigazgatási-szakmai programalkotó és egyeztető fórum.

1.2.1.3. Halgazdálkodási és Halászati Operatív Program Irányító Hatósági Osztály

A vidékfejlesztési miniszter 2012-ben a VM Erdészeti, Halászati és Vadászati Főosztályon (EHVF) belül Halgazdálkodási és Halászati Operatív Program Irányító Hatósági Osztály

(HAHOPIHO) néven összevonta a Halászati Operatív Program Irányító Hatósági Osztályt és a Halászati Osztályt. Az új osztály feladata többek között az alábbiak voltak:

- az uniós halgazdálkodási támogatások igénybevételevel kapcsolatos jogszabályok kidolgozása,
- végrehajtással összefüggő koordinációs, szakmai, pénzügyi és jogi feladatok kezdeményezése, ellátása és a közreműködő szervezettel MVH-val való folyamatos kapcsolattartás,
- a Halászati Operatív Programmal kapcsolatos irányító hatósági szintű feladatok ellátása,
- a magyar álláspont kialakítása és képviselése az Európai Halászati Alap Irányítóbizottságában,
- közreműködés a Közös Halászati Politika reformjában és a 2014–2020 időszakban működő Európai Tengerügyi és Halászati Alap tervezésében, illetve a magyar álláspont képviselése a szakmai vitákban.

A felsorolt feladatok ellátását agrár-, illetve halgazdálkodási szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező munkatársak végezték.

1.2.1.4. Akvakultúra-fejlesztési Osztály

Az előbbieken említettek szerint az IH feladatok Miniszterelnökséghez kerülése miatt az FM szakfőosztályának szerepe megváltozott. A Halgazdálkodási és Halászati Operatív Program Irányító Hatósági Osztálya megszűnt, illetve átalakult. Az IH feladatok nélküli Akvakultúra-fejlesztési Osztály szerepét a földművelésügyi miniszter „A 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó európai uniós társfinanszírozású Magyar Halgazdálkodási Operatív Program programalkotási és végrehajtási folyamatában való közreműködésről, valamint az ahhoz kapcsolódó irányítási rendről” szóló 5/B/2015. (III. 9.) utasítása szabályozza. A MAHOP megalkotása és végrehajtása a Nemzeti Akvakultúra Stratégiával összhangban, az adott időpontban hatályos ETHA rendelet alapján – a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 152/2014. (VI. 6.) Korm. rendelet 13. §-a alapján – a Miniszterelnökséget vezető miniszter feladatkörébe tartozik. A Földművelésügyi Minisztérium folyamatos közreműködést biztosít a Miniszterelnökség részére a vonatkozó rendeletek alapján elkészítésre kerülő MAHOP megalkotásában, végrehajtásában, monitoringjában, illetve ellenőrzésében a résztvevőkkel, valamint az Európai Bizottság képviselőivel, továbbá a társmisztériumok képviselőivel a MAHOP – hatáskörükbe tartozó – szakmai tartalmának megalkotása, végrehajtása, és ellenőrzése, illetve monitoringja során.

A programalkotás és végrehajtás FM-en belüli legfőbb döntéshozó szerve a Miniszteri Értekezlet, amely dönt a MAHOP-pal kapcsolatos döntést igénylő kérdésekben. Az FM-ben a programalkotás és végrehajtás szakmai döntés-előkészítő szerve az Állami Földekért Felelős Államtitkárság, amely dönt a programalkotás szakmai kérdéseiben és döntést igénylő előterjesztéseket készít a Miniszteri Értekezlet számára, értékeli a programalkotás és végrehajtás folyamatának előrehaladását az FM államtitkárságai felé, segítve az államtitkárságok külső és belső kommunikációját a MAHOP vonatkozásában.

Az FM-en belül a programalkotáshoz és végrehajtáshoz szükséges szakmai feladatokat a Horgászati és Halgazdálkodási Főosztály végzi. A HHgF-nek a MAHOP-pal kapcsolatos feladatait elsősorban az Akvakultúra-fejlesztési Osztály látja el, amely:

- közreműködik az Európai Bizottság észrevételeinek a MAHOP-ban történő megjelenítésében;
- a Miniszterelnökség felhatalmazása alapján részt vesz a MAHOP képviselőjében;
- részt vesz a Miniszterelnökség, a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság, és a Fejlesztési Koordinációs Bizottság – MAHOP-ot érintő – döntéseinek átvezetésében;
- részt vesz a MAHOP Partnerségi Megállapodásban való megfeleltetésében;
- részt vesz a MAHOP monitoring és ellenőrzési feladataihoz kapcsolódóan felmerülő, a Földművelésügyi Minisztérium felelősségi körébe tartozó tevékenységek támogatásában, a szükséges koordinációs, kommunikációs és kapcsolattartási feladatok ellátásában, együttműködve a Miniszterelnökséggel;

A MAHOP végrehajtása és megalkotása során a HHgF együttműködik a feladatait önállóan ellátó Halászati Operatív Program Igazoló Hatósági, valamint Ellenőrző Hatósági Osztállyal, elősegítve a HOP és MAHOP közötti átmeneti időszak biztosítását, jogharmonizációját.

1.2.2. A nem intézményi szakmai résztvevők – NGO-k

1.2.2.1. Halgazdálkodási Stratégia Koordináló Bizottság

A halgazdálkodási stratégia intézményi szintű koordinációja komoly múltra tekinthet vissza. 2005. december 2-án az FVM a VM jogelődjeként, mint az AVOP Irányító Hatósága (IH) megbízta a HAKI-t az NHST és a HOP munkaanyagának és a társadalmi viták alapján elkészített végleges anyagának az elkészítésével. A HAKI a munka kezdetektől történő társadalmasításának jegyében összehívta a szakértőket egy „indító megbeszélésre” és a dokumentumok folyamatban lévő egyeztetésére. A szakértők szűk programalkotó csoportjából megalakult a Halászati (később Halgazdálkodásra módosult) Stratégia Koordináló Bizottság – röviden a HASKOBI. A tagjai és az FVM programozói együttesen készítették el a kiinduló munkaanyagokat, figyelemmel kísérték az egyeztetés folyamatát és az elfogadott módosításokat a dokumentumokba beillesztették. A két „történelmi” dokumentum az Európai Bizottság részéről elfogadásra került.

A MAHOP-ot, a NAS-t és az FK-t előkészítő megalapozó tanulmány (Helyzetértékelés) elkészítéséhez meg kellett újítani a 2007-2013-as program megírását támogató HASKOBI-t, melynek munkájába az új megközelítés miatt be kellett vonni az ex-ante értékelőket is. A feladatra ismételten a HAKI kapott felkérést, mert az FM háttérintézményeként rendelkezik a koordinációhoz szükséges tudással, tapasztalattal és infrastrukturális feltételekkel.

A kidolgozott Helyzetértékelés tanulmány részei a következők voltak:

- A teljes halgazdálkodási ágazat leírása és a 2011-es adatok alapján történő értékelése.

- A 2007-2013-as időszakra készített Nemzeti Halászati Stratégiai Terv problémafa-rendszerének aktualizált elemzése és a 2014-2020-as időszakra az új problémafa-rendszer-megalkotása.
- Az teljes halgazdálkodási ágazat leírása alapján a részletezett SWOT elemzések, és a halgazdálkodás általános összefoglaló SWOT elemzésének elkészítése.

A HASKOBI szakmai kompetenciájának szemléltetésére felsoroljuk a tagjait:

A HASKOBI elnöke a VM EHVF vezetője volt.

Tagjai:

1. VM Operatív Irányító Bizottság (OIB) képviselője
2. VM OIB Halászati munkacsoportjának vezetője
3. Ex-ante értékelő
4. Halászati és Öntözési Kutatóintézet
5. Agrárgazdasági Kutatóintézet
6. VM Természetmegőrzési Főosztály Ökológiai Osztály
7. VM Erdészeti, Halászati és Vadászati Főosztály Halgazdálkodási és HOP Irányító Hatósági Osztály
8. Magyar Akvakultúra Szövetség
9. Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetsége
10. Halászati Tudományos Tanács
11. Debreceni Egyetem
12. Szent István Egyetem
13. Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
14. Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
15. Magyar Országos Horgász Szövetség

A HASKOBI értelmezhető úgy is, mint a MAHOP és a NAS kidolgozásának legfelső szakmai egyeztető szervezete, amely magában hordozza a társadalmi és NGO szervezetek elsőkörös véleményezési potenciálját.

1.2.2.2. Magyar Akvakultúra Szövetség (MASZ)

A Haltermelők Országos Szövetsége és Termék Tanácsa (HALTERMOSZ) szervezetből kiválva 2010-ben alakult meg a Magyar Akvakultúra Szövetség (MASZ). A szervezet tagjainak üzemelő tóterülete az összes hazai halastóterület több mint 60%-át fedi le, teljes haltermelésük szintén az ország 60%-át adja. A MASZ a „hal termékpálya” szereplőinek érdekegyeztető fórumaként folytatja tevékenységét, mint önálló jogi személyiségű non-profit szakmai szervezet.

A MASZ küldetésének tekinti a hazai halászati ágazat, illetve hal termékpálya fenntartható fejlődésének biztosítását, valamint versenyképességének növelését elsősorban az innovációra és a hatékony ágazati érdekvédelemi tevékenységre alapozva. A fenntartható fejlődés sarokkövének tekinti a gazdasági, környezeti és társadalmi értelemben vett fenntarthatóságot. A MASZ elkötelezett az állatjólét, az élelmiszerbiztonság, a környezet- és természetvédelem

elvárásainak megfelelő termelés technológiák elterjesztése mellett, egyaránt hazai és nemzetközi téren.

A MASZ piaci körülmények között egységes képviselőt nyújt tagjainak, az ágazat teljes vertikumát átfogva felelősségérzettel igyekszik összehangolni a csatlakozó szervezetek munkáját a halászatról, illetve a haltermeléstől a halfeldolgozáson, az állategészségügyi, élelmiszerbiztonsági előírások betartatásán keresztül a kereskedelemig. A jogszabály-alkotási rendszer aktív közreműködője, bekapcsolódik a törvény-előkészítésbe, rendeletek és utasítások kidolgozásába, illetve azok bevezetésébe. A MASZ igyekszik helyreállítani, illetve megerősíteni a kutatás és a termelés közötti partnerkapcsolatot, előtérbe helyezni az innovációt, aminek garanciája az, hogy tagjai a hazai akvakultúra kutatás és oktatás meghatározó hazai intézményei is. A MASZ stratégiai partnere az FM-nek.

1.2.2.3. Magyar Haltermelők és Vízterület-hasznosítók Szövetsége (MAHAL)

Az 1957-ben alakult Haltermelők Országos Szövetsége a tagok egy részének kiválása után 2010-ben megváltoztatta stratégiáját és nevét. A szövetség új neve: Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetsége lett. A természetes vizeken érdekelt tagok - az ősalapítókhoz hasonlóan - az aktuális hasznosítók (vízkezelők) jogi és anyagi biztonságát, a vizek jó ökológiai állapotának megőrzését és fenntartását stratégiai kérdésként kezelik. Ez a célrendszer jóval több, mint halászerdek. Az elfogadtatás és érvényesítés esélyeit is növeli, ha e célokért a horgász-halász vízkezelők érdekképviselőként léphetnek fel. Az irányváltás nem jelent szakítást a haltermeléssel, vagyis a haltermeléssel foglalkozó tagok érdekeit továbbra is képviseli és védi a szövetség. Az érdekképviselő elsősorban tagi és „csak” másodsorban ágazati. Ezen okból vállalja fel továbbra is a szövetség az intenzív haltermelők képviselőt is. A MAHAL stratégiai partnere az FM-nek.

1.2.2.4. Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ)

A halászat és a horgászat az utóbbi „passzió” jellege miatt a történelem során fokozatosan elvált egymástól. 1942-ben alakult meg 38 egyesület részvételével az Országos Horgász Szövetség, de érdemben a munkáját csak a második világháború után, 1947-ben Magyar Országos Horgász Szövetség néven tudta megkezdeni. A horgászat iránti érdeklődés növekedésével együtt nőtt a horgászegyesületek száma, és fokozódott a saját hasznosítású vizek iránti igény. Ezt általában az állami halgazdálkodási jog alá tartozó természetes vízterületek hasznosítási jogának igénylésével, illetve megpályázásával, és igen sok esetben új vízterületek horgászatba vonásával, vagy új tavak, kisebb víztározók közös erőfeszítéssel való létrehozásával tudták megoldani.

Magyarországon a horgászegyesületek száma napjainkban meghaladja az ezret és mintegy 45%-uk rendelkezik saját hasznosítású vízterülettel. A MOHOSZ országos jelentőségű vízterületeket is hasznosít (pl. Velencei-tó). Ezeket a szövetség szakmai apparátusával, helyi szakmai vezetéssel és a halvédelem vonatkozásában hivatásos halászati őri csoportokkal működteti. A vizeken teljes körű halgazdálkodási tevékenység folyik, melynek során a halkihelyezésekkel összhangban az vízi élőhelyek vizsgálata, kutatása a telepített halállományok nyomon követése (pl. haljelölésekkel) és a víz halállományának alakítása a

halállomány felmérésének, összetételének vizsgálatára alapozott telepítésekkel és szükség szerinti állományszabályozó halászatokkal történik. A MOHOSZ által hasznosított vízterületek haltelepítéseinél legnagyobb részt már a szövetség saját halkeltetőjében és tógazdaságaiban (Kajászó) előállított halállomány kerül kihelyezésre. A horgászvizek hasznosítását végző horgászszervezeteknek korábban is, de ma különösen fontos feladatuk a vizeiken a szakszerű halgazdálkodási tevékenység, a környezet, a víz és a természet védelme, mely tevékenységeken keresztül tagjaiknak változatos, jó horgászati feltételeket tudnak nyújtani. A MOHOSZ stratégiai partnere az FM-nek.

1.2.2.5. Halászati Tudományos Tanács (HTT)

A HTT a HAKI kezdeményezésére, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, valamint a HALTERMOSZ egyetértő támogatásával, az előzőleg 1996-2007. között azonos néven működtetett HTT kibővítésével, feladatainak újrafogalmazásával, azonos névvel annak jogutódjaként 2008-ban jött létre. A HTT a nemzeti halászati és akvakultúra kutatások színvonalának emelése, a hazai halászati és akvakultúra fejlesztésben a tudományos szempontok érvényre juttatásának elősegítése érdekében működik. Tagjai a magyar halászati és akvakultúra kutatás prominens szereplői.

A HTT folyamatosan figyelemmel kíséri a halászati kutatások helyzetét, a hazai halászati kutatási erőforrások felhasználását, a folyamatban lévő és tervezett kutatási programokat, a hazai és nemzetközi kutatási kapcsolatokat. Elemzéseket készít és javaslatokat dolgoz ki a HAKI, illetve halászati kutatásokat végző intézmények és szervezetek, továbbá a kutatás és a halászat hazai irányító és érdekképviselői szervei számára. Megállapításait és javaslatait szaklapokban és egyéb szakmai információs rendszereken keresztül megismerteti a szélesebb szakmai közvéleménnyel is.

1.2.2.6. Országos Halgazdálkodási Tanács (OHT)

Az Országos Halgazdálkodási Tanács a Kormány halgazdálkodási ágazattal összefüggő döntéseinek előkészítésében közreműködő előkészítő, konzultatív, véleményező, javaslattevő testület, amely:

- elősegíti a halgazdálkodási jog gyakorlásával összefüggő egyéni, szervezeti és közérdek közötti összhang megteremtését;
- véleményt nyilvánít halgazdálkodási szakmai kérdésekben, valamint az azokra vonatkozó jogalkotási elképzelésekről;
- véleményezi az európai uniós alapokból nyújtható támogatások esetében a beérkezett pályázatokat;
- véleményezi és rangsorolja a nemzeti forrásokból megvalósuló pályázatokat;
- véleményezi a közös halászati politika és a halgazdálkodási ágazat stratégiai irányait meghatározó dokumentumokat, összegyűjti és közvetíti a halgazdálkodási szakmai szervezetek javaslatait;
- véleményezi az állami halászejegy váltására feltételként előírt halászvizsgálóhoz szükséges tanfolyam részletes szakmai anyagát;

- javaslatot tesz az állami horgászjegy váltására feltételként előírt horgászvizsgálóhoz szükséges tanfolyam részletes szakmai anyagának összeállításához;
- figyelemmel kíséri az európai uniós és hazai költségvetési forrású halgazdálkodási témájú pályázati kiírások főbb elveit és feltételrendszerét;
- figyelemmel kíséri és értékeli a halászat nemzetközi kapcsolatrendszerének fejlődését és a halászat nemzetközi trendjeit;
- figyelemmel kíséri és értékeli a hazai halgazdálkodási ágazat alakulását;
- megtárgyalja a halgazdálkodási ágazatot érintő egyéb időszerű kérdéseket.

Az OHT tagjait a miniszter jelöli ki. Az OHT jelenleg 11 tagú testület, elnöke a HHgF főosztályvezetője.

1.2.2.7. Halgazdálkodási kutató és oktató intézmények

Ennél a pontnál mellőzzük az intézmények tevékenységének és a hallal és a halgazdálkodással kapcsolatos kutatási programjaiknak ismertetését és csak a tételes felsorolásra szorítkozunk.

- NAIK Halászati Kutató Intézet, Szarvas
- MTA ÖK Balatoni Limnológiai Intézet
- MTA ÖK Duna-kutató Intézet
- Debreceni Egyetem TEK TTK Hidrobiológiai Tanszék; MÉK Állattenyésztési Tanszék
- Kaposvári Egyetem, Állattudományi Kar, Akvakultúra és Halgazdálkodási Tanszék
- Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar, Állattudományi Intézet
- Pannon Egyetem, Georgikon Kar, Állattudományi és Állattenyésztéstani Tanszék, Állattan és Akvakultúra Tanszéki Csoport
- Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Halgazdálkodási Tanszék

A magyar halgazdálkodási stratégia és ennek folyamán a NAS egyeztetést igénylő részei folyamatosan és gyakorlatilag párhuzamosan kerültek egyeztetésre. Kiindulásként a 2007-2013-as időszakra elkészített és az Európai Bizottság által elfogadott Nemzeti Halászati Stratégiai Terv alapján a megalapozást előkészítő és a stratégia alapját képező Helyzetértékelés készült el és lett megvitatva. Véglegesítése után a folyamatban a Fehér Könyv következett – a NAS-t megalapozó dokumentum, amely 2013 decemberében társadalmi vitán nyerte el végső formáját. Közben a meglévő útmutatók és jogszabálytervezetek alapján készült a NAS és a MAHOP is. Mindezzel párhuzamosan zajlik a program ex-ante értékelése és a Stratégiai Környezeti Vizsgálat (SKV) is. Az egyeztetések a fent felsorolt szervezetek bevonásával és esetenként társadalmi vita keretében történnek. Mivel a szervezetek rendszeresen összeülnek, az egyeztetés folyamatosnak tekinthető és a programírók folyamatosan vezetik át az észrevételeket.

1.3. Az egyeztetések legfontosabb állomásai

2012. január 26-27.	Szent István Egyetem, II. Gödöllői Halászati- Horgászati Szakember Találkozó
2012. március 2.	Debreceni Egyetem AGTC (Agrár campus) szakmai fórum Kutatók és Termelők az Ágazatfejlesztés Lendületvételeért II.
2012. május 23-24.	XXXVI. Halászati Tudományos Tanácskozás - HAKI Napok
2012. május 29.	Operatív Irányító Bizottság alakuló 1. ülése
2012. június 5.	Parlamenti Nyílt Nap "Az Európai Unió Közös Halászati Politikájának reformja és hatása Magyarország természetesvízi halgazdálkodására, horgászturizmusára"
2012. június 18.	HOP Monitoring Bizottság Kihelyezett ülése - Nemzetközi Workshop az ETHA tervezésről
2012. június 26.	Operatív Irányító Bizottság 2. ülése
2012. augusztus 28.	Operatív Irányító Bizottság 3. ülése
2012. szeptember 11.	Operatív Irányító Bizottság 4. ülése
2012. szeptember 18.	Halászati Munkacsoport alakuló 1. ülése
2012. október 9.	Halgazdálkodási Stratégia Koordináló Bizottság alakuló ülése
2012. október 12.	Szent István Egyetem Gödöllő - „A HOP jelene és jövője” c. konferencia
2012. október 16.	Halászati Munkacsoport 2. ülése
2012. október 18-19-	A Tengerrel Nem Rendelkező Tagállamok 2. találkozója
2012. november 6.	Operatív Irányító Bizottság 5. ülése
2012. november 6.	Halászati Munkacsoport 3. ülése
2012. december 4.	Halászati Munkacsoport 4. ülése
2012. november-december	A HAKI elkészítette, egyeztetette és jóváhagyta a Helyzetértékelést
2012. december 10.	Halgazdálkodási Stratégia Koordináló Bizottság Ágazati Workshop, HAKI Szarvas, a Helyzetértékelés dokumentum jóváhagyása
2012. december 17.	Halászati Munkacsoport 5. ülése
2013. január 15.	Halászati Munkacsoport 6. ülése
2013. január 15.	Operatív Irányító Bizottság 6. ülése
2013. január 24-25.	Szent István Egyetem, III. Gödöllői Halászati- Horgászati Szakember Találkozó
2013. február 13.	Halászati Munkacsoport 7. ülése
2013. március 20	Halászati Munkacsoport 8. ülése
2013. március 26.	MAHOP 1.0 Belső egyeztetésre és NFK megtárgyalásra készült változat
2013. március 28	MASZ Workshop, „Kutatók és termelők együtt az ágazatfejlesztés lendületvételeért III.”
2013. április 9.	Operatív Irányító Bizottság 7. ülése
2013. április 30.	Halászati Munkacsoport 9. ülése
2013. május 22-23.	XXXVII. Halászati Tudományos Tanácskozás - HAKI Napok
2013. június 25.	Operatív Irányító Bizottság 8. ülése

2013. július 24.	MAHOP 2.0 Külső tájékoztatásra, előzetes társadalmisításra készült változat
2013. szeptember 9.	Halgazdálkodási Munkacsoport 10. ülés
2013. szeptember 12-13.	Wroclawi 2. Nemzetközi Ponty Konferencia
2013. szeptember 20.	OMÉK Konferencia, "A halgazdálkodás fenntartható fejlesztése"
2013. október 1.	Operatív Irányító Bizottság 9. ülése
2013. november 22.	Halászati- Horgászati szabályozás a Kárpát-medencében, Nemzetközi konferencia. A Fehér Könyv munkaverziójának bemutatása. MAHOP szakmai konzultáció. HASKOBI ülés. Szeged, Szent-Györgyi Albert AGORA
2013. november 12- december 6.	MAHOP 3.0 verzió társadalmi egyeztetése
2013. december 3 -17.	A Fehér Könyv társadalmi véleményezése
2014. jan. 17.	IV. Gödöllői Halászati- Horgászati Szakember Találkozó
2014. március 28.	MASZ Workshop, „Kutatók és termelők együtt az ágazatfejlesztés lendületvételeért IV.”
2014. május 28-29.	XXXVIII. Halászati Tudományos Tanácskozás - HAKI Napok
2014. május-14 - június 6.	A Nemzeti Akvakultúra Stratégia programirói tervezetének szűkkörű szakmai egyeztetése.
2014. november 13.	MAHOP 4.0 verzió társadalmi egyeztetés átvezetésével
2014. november 26.	A Tengerrel Nem Rendelkező Tagállamok 3. találkozója, Prága, Csehország
2015. február 5 - 6.	V. Gödöllői Halászati- Horgászati Szakember Találkozó
2015. április	A Nemzeti Akvakultúra Stratégia belső egyeztetése
2015. május 13-28.	MAHOP 5.0 verzió ismételt társadalmi egyeztetése
2015. június 11.	A MAHOP 5.0 verzió társadalmi vitája, Lajosmizse

1.4. A tagállamok információcseréje

A KHP rendelet szerint a tagállamok a többéves nemzeti stratégiai tervekben foglalt nemzeti intézkedések összehangolásának nyílt módszere segítségével információcserét folytatnak és megosztják a bevált gyakorlatokat.

A magyar ágazati stratégia illeszkedése és összehangolása a többi hasonló adottságokkal rendelkező édesvízi akvakultúrát gyakorló tagállammal, illetve nemzetközi szervezettel együttműködés keretében valósul meg. Néhány olyan kezdeményezésre és meglévő együttműködésre hívjuk fel a figyelmet, amelyben Magyarország aktívan, esetenként kezdeményezően lépett fel.

A tengernélküli tagállamok (Land Locked Countries, LLC) együttműködése és a közös halászati politika reformja keretében 2010. május 2-3. között került megrendezésre Spanyolországban az addigi észrevételek és javaslatok, valamint újabb felvetések megvitatását elemző konferencia. A konferencia ideje alatt hazánk informális egyeztetést folytatott a tengerrel nem rendelkező országok (Szlovákia, Csehország, Ausztria, Luxemburg) halászati adminisztrációjának vezető képviselőivel, továbbá javaslatot tett egy, a speciálisan

csak édesvízi akvakultúrát folytató tagállamok együttműködését megalapozó találkozóra. Magyarország felajánlotta, hogy ebben kezdeményező lesz és az első ilyen összejövetelen a házigazda szerepét is elvállalta. Az első tanácskozásra 2010. október 25–26-án került sor Budapesten és Szarvason. A tanácskozáson 22 fő vett részt Csehországból, Magyarországról és Szlovákiából, valamint a kezdeményezés fontosságának elismeréseként az EU Tengerügyi és Halászati Főigazgatóságáról (DG MARE). A DG MARE jelenlévő vezető képviselője elismerését fejezte ki a tengerrel nem rendelkező országok jobb együttműködésére irányuló kezdeményezés iránt.

Az egyeztetés során magyar kezdeményezésként felvetésre került, hogy a tengerrel nem rendelkező tagállamok fogalmazzák meg közösen álláspontjukat a Közös Halászati Politika reform-folyamatában. A munkaértekezlet további célja volt az érintett tagállamok kölcsönös tájékoztatása az EHA specifikus felhasználásának addigi tapasztalatairól.

A tengerrel nem rendelkező EU tagállamok speciális helyet foglalnak el az EU 28 tagállama között és a Közös Halászati Politika esetükben a kontinentális édesvízi területeken érvényesül. Az EU „tenger-centrikussága” szinte kikényszeríti a tengerrel nem rendelkező országok együttműködését. Az együttműködés fontosságát az a tény is alátámasztja, hogy a teljes 2007-2013-as EHA keretből az öt tengernélküli tagállam össz- részesedése nem érte el a két százalékot. A LLC-k együttműködésének legfontosabb célja, hogy sikeresen tudják képviselni az édesvízi akvakultúra érdekeit különböző uniós fórumokon. Növelve az érdekérvényesítő erőt, az LLC-közé „bevonásra került” két jelentős édesvízi akvakultúrával rendelkező „tengeri” tagállam is (Németország, Lengyelország).

A tengernélküli országok egyik fő közös vonása a halfogyasztás lehetőleg minél nagyobb százalékban saját termelésű halakkal történő növelésének szándéka, melynek egyik legfontosabb eszköze a promóciós lehetőségek felhasználása. Másik közös pontjuk, hogy az EHA források igen nagy százalékát az előregedett halastavak modernizálására, a halfogyasztás növelésének áralapját biztosító új halastavak építésére, és a választékbővítést célzó halfeldolgozó beruházásokra használják fel az új, intenzív rendszerek létesítése mellett.

Az első találkozón egyetértés volt abban, hogy a Közös Halászati Politika reformja és a 2014-2020 közötti időszak tervezése során el kell érni azt, hogy a támogatási formák között jelen legyen a halastavak haltermelésen túli szolgáltatásainak elismerését biztosító környezet- és természetvédelmi kompenzáció, melyre elegendő forrás álljon rendelkezésre.

A magyar kezdeményezés folytatásaként 2012. október 18-19. között került megrendezésre Jasnában (Szlovákia) Ausztria, Magyarország, Szlovákia és a Bizottság részvételével a Tengernélküli Tagállamok Csoportjának második találkozójára.

Az informális találkozó egyik fő témája az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA) tervezett irányítási és ellenőrzési rendszere volt. Magyarország bemutatta a Partnerségi Megállapodásra való felkészülés folyamatát, a Nemzeti Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet (NAKVI) által koordinált munkacsoportok rendszerét a VM-en belül,

a SWOT és ex-ante jelentés tervezését (ágazati szakértői csoport megalakulása), valamint a tervezett programkészítési menetrendet.

Élénk eszmecsere bontakozott ki „kárókatona ügyben”. A tagállamok egyetértettek a tagállamok, hogy ezen halfogyasztó madarak igen komoly problémát okoznak a haltermelőknek. Ezek a gondok nemcsak az akvakultúrában jelentkeznek, hanem a természetes vizeken is, ahol akár a halállományok fennmaradását is veszélyeztethetik.

Az együttműködés keretében Magyarország részt vett 2013. szeptember 12-13 között a wroclawi 2. Nemzetközi Ponty Konferencián. A konferencia állásfoglalása szerint már több erőfeszítés történt korábban arra vonatkozóan, hogy az édesvízi tógazdálkodás az európai akvakultúra fontos és egyenlő jogú szektoraként legyen elfogadva. Ezek között említhető az Európai Akvakultúra Termelők Szövetsége (FEAP) Édesvízi Bizottságának tevékenysége, az Európai Technológiai és Innovációs Platform (EATiP) *Aquainnova* projekt meetingje Varsóban (2011. június), a *"Közös Halászati Politika: Milyen jövőt az akvakultúrának?"* című konferencia Salzburgban (2012. május), illetve az EP Halászati Bizottságának workshopjai. A konferencia résztvevői egyhangúan elfogadták az Állásfoglalást, amely az édesvízi tógazdálkodás fenntartható fejlesztésére vonatkozó legfontosabb megállapításokat tartalmazta.

Általános megállapítások:

- El kell ismerni az édesvízi tógazdálkodás szerepét a fenntartható növekedés és foglalkoztatás biztosításában Európa tengerpartoktól távoli területein. A tavi halgazdálkodók úgy érzik, hogy a tógazdálkodásnak megfelelő támogató jellegű szabályozásra van szüksége, hogy ez a elismerés fenntartható fejlesztéssé válhasson.
- El kell ismerni az édesvízi tógazdálkodás alapvető hozzájárulását számos tengerparttól távol eső régió vidéki közösségeinek megélhetéséhez is, illetve Európa társadalmi és kulturális értékeinek megőrzéséhez és gazdagításához.

Környezeti szolgáltatások:

- A tavi halgazdálkodás nagymértékben hozzájárul a vidéki térségek vízgazdálkodásához, úgy mennyiségi, mint minőségi értelemben. A hagyományos halastavak víztározóként működnek, amelyek fontos kiegyensúlyozó szerepet játszanak szélsőséges időjárási körülmények között (pl. árvíz, belvíz, aszály). Ugyanakkor a jól működtetett halastavak biológiai szűrőként is funkcionálnak, ahol az elfolyó víz minősége az esetek többségében jobb, mint a befolyóé. A halastavaknak e sajátos szerepét el kell ismerni, illetve támogatni kell.
- Az édesvízi tógazdálkodás hagyományosan hozzájárul az értékes vízi és vizes élőhelyek létesítéséhez, fenntartásához, megőrzéséhez, emellett a fenntartható haltermelés révén biztosít különböző ökológiai szolgáltatásokat. A haltermelés nélkül ezeken a területeken a biodiverzitás lényegesen csökkenne, hiszen az a halgazdálkodás periodicitásának köszönheti fennmaradását (pl. ciklikus árasztás-lecsapolás stb.). Azonban a halastavak ezen nem termelési jellegű funkciója jelenleg nem kap kellő

mértékű támogatást. A tavi haltermelés egyenlő elbírálás alá kell, hogy essen más, mezőgazdasági ágazatokkal.

A LLC csoport harmadik informális találkozására 2014. november 26-án került sor Prágában, a Cseh Földművelésügyi Minisztériumban. A megbeszélésen napirenden volt újra a kárókatona-kérdés, a 2016-ig megvalósítandó Adatgyűjtési Keretrendszer kidolgozása, illetve a 2014-2020-as operatív program kidolgozásának helyzete. A fent bemutatott néhány példa jól szemlélteti Magyarország aktív együttműködését a NAS területén a többi tagállammal. Hazánk az Uniós együttműködést a következő időszakban is folytatni kívánja a már „szokásos” és az új csatornákon keresztül.

2. Kapcsolat az ETHA operatív programjának prioritásaival és pénzügyi keretösszegeivel

2.1. Tagállami indikatív forrásterv és a tervezett ETHA támogatások

A KHP 2014-2020-as tervezési időszakának támogatási rendszerét alaprendelet szinten az ETHA rendelet szabályozza, amely 2014. május 15-én jelent meg. **Magyarország forráskerete a 2014-2020-as tervezési időszakban 39,1 millió euró**, ami az előző programhoz képest 12%-al magasabb, köszönhetően a sikeres tárgyalásoknak.

A továbbiakban az ETHA rendelet 6. cikk szerinti UP-k szerinti tervezett magyar intézkedéseket, valamint alintézkedéseket mutatjuk be:

2.2. A MEGOSZTOTT IRÁNYÍTÁS KERETÉBEN FINANSZÍROZOTT INTÉZKEDÉSEK

UP 1. A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú halászat előmozdítása

Belvízi halászat, valamint belvízi állat- és növényvilág -44. cikk

1.1. intézkedés: A belvízi halászat környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséhez, az energiahatékonyság növeléséhez, a kirakodott hal értékének növeléséhez és minőségének javításához nyújtott támogatás, az egészségügyi, a biztonsági és a munkakörülmények javításának, valamint a humántőke és a képzetek fejlesztésének támogatása. 44/1

1.1.1. alintézkedés: Az innováció fejlesztése és elősegítése, tanácsadási szolgáltatások, és a halászok és tudományos szakértők közötti partnerség támogatása. 44/3

1.1.2. alintézkedés: A vízi állat- és növényvilág védelmének és fejlesztésének támogatása. 44/6

1.1.3. alintézkedés. Az ETHA rendelet 40. cikke (1) bekezdése e) pontjának sérelme nélkül a halászati tevékenységek által érintett NATURA 2000 területek kezelését, helyreállítását és monitoringját, valamint a 60/2000/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek (1)

megfelelően a belvizek rehabilitációját, ideértve a vándorló fajok ívási helyeit és vándorlási útvonalait is, adott esetben a belvízi halászok részvételével;

UP 2. A környezeti szempontból fenntartható, erőforrás-hatékony, innovatív, versenyképes és tudásalapú akvakultúra támogatása

Az akvakultúra fenntartható fejlesztése

Innováció -47.cikk

2.1. Intézkedés: Az innovációnak az akvakultúra terén történő ösztönzése. 47/1

2.1.1. alintézkedés Műszaki, tudományos vagy szervezeti ismeretek fejlesztése az akvakultúra-gazdaságokban, kiemelve azokat, amelyek csökkentik a környezetre gyakorolt hatást, mérsékelik a hallisztól és a halolajtól való függőséget, előmozdítják a fenntartható erőforrás-hasznosítást az akvakultúra területén, növelik az állatjólétet vagy az új, fenntartható termelési módszereket segítenek elő. 47/1/a

2.1.2. alintézkedés: Jó piaci potenciállal rendelkező új akvakultúra fajok, új vagy jelentősen tökéletesített termékek, új vagy továbbfejlesztett folyamatok, illetve új vagy tökéletesített irányítási és szervezési rendszerek kialakításának vagy piaci bevezetésének támogatása. 47/1/b

Az akvakultúrába való termelési célú beruházások -48. cikk

2.2. intézkedés: Az akvakultúrába való termelési célú beruházások 48

2.2.1. alintézkedés: Az akvakultúrába való termelési célú beruházások támogatása. 48/1/a

2.2.2. alintézkedés: Az akvakultúra-termelés és a termelt fajok diverzifikációjának támogatása. 48/1/b

2.2.3. alintézkedés: Az akvakultúra- telepek korszerűsítésének támogatása, beleértve az akvakultúra-ágazatban dolgozók munka- és biztonsági körülményeinek javítását. 48/1/c

2.2.4. alintézkedés: Az állatok egészségét és jólétét érintő fejlesztések és korszerűsítések támogatása, beleértve olyan eszközök beszerzését is, amelyek a gazdaságoknak a vadon élő ragadozóktól való védelmét szolgálják. 48/1/d

2.2.5. alintézkedés: A környezetre gyakorolt negatív hatás csökkentésének vagy a környezetre gyakorolt pozitív hatás fokozásának és az erőforrás-felhasználás hatékonyság növelésének támogatása. 48/1/e

2.2.6. alintézkedés: Az akvakultúra-termékek minőségének javítását vagy értékének növelését célzó beruházások támogatása. 48/1/f

2.2.7. alintézkedés: Az akvakultúrában használt, meglévő halastavak iszap eltávolításának vagy az iszaplerakódás megelőzését célzó beruházásokkal történő helyreállításának támogatása. 48/1/g

2.2.9. alintézkedés: Az akvakultúra-ágazati vállalkozások által a vízhasználatra és vízminőségre gyakorolt hatás számottevő csökkentését eredményező beruházások támogatása, különös tekintettel az olyan beruházásokra, amelyek – többek között multitrofikus akvakultúra-rendszerek alkalmazása révén – csökkentik a víz, illetve a felhasznált vegyszerek, antibiotikumok és más gyógyszerek mennyiségét, vagy javítják a kimeneti víz minőségét. 48/1/i

2.2.10. alintézkedés: Olyan zárt akvakultúra-rendszerek fejlesztésének elősegítése, ahol az akvakultúra-termékeket zárt vízviasszaforgatásos rendszerekben tenyésztik, illetve termelik, ezzel minimálisra csökkentve a vízhasználatot. 48/1/j

2.2.11. alintézkedés: Az energiahatékonyság növelése és az akvakultúra-ágazati vállalkozások megújuló energiaforrásokra való áttérésének előmozdítását célzó beruházások támogatása. 48/1/k

A humán tőke és a hálózatépítés előmozdítása - 50. cikk

2.4. intézkedés: A humán tőke és a hálózatépítés támogatása 50/1

2.4.1. alintézkedés: A szakmai képzésnek, az egész életen át tartó tanulásnak, a tudományos és technikai ismeretek és innovatív gyakorlatok terjesztésének, az akvakultúra területét, valamint az akvakultúra-műveletek környezetre gyakorolt hatásának csökkentését érintő új szakmai készségek elsajátításának támogatása. 50/1/a

2.4.2. alintézkedés: A munkafeltételek javításának és a munkavégzés biztonságának előmozdítása. 50/1/b

2.4.3. alintézkedés: A hálózatépítés, valamint a tapasztalatok és a bevált gyakorlatok cseréjének támogatása az akvakultúra-ágazati vállalkozások vagy szakmai szervezetek és más érdekelt felek, többek között tudományos és műszaki testületek, vagy a férfiak és nők esélyegyenlőségét előmozdító testületek körében. 50/1/c

Az akvakultúra-telepek potenciáljának növelése - 51. cikk

2.5. intézkedés: Az akvakultúra-telepek és -infrastruktúra fejlesztéséhez való hozzájárulás, valamint a működésük kedvezőtlen környezeti hatásának csökkentésének támogatása. 51/1

2.5.1. alintézkedés: Az akvakultúra-telepek potenciáljának növeléséhez szükséges támogató létesítmények és infrastruktúrák javításának és fejlesztésének, valamint az akvakultúra környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatásának csökkentésének támogatása, ideértve a területek tagosításával, az energiaellátással vagy a vízgazdálkodással kapcsolatos beruházásokat is. 51/1/b

A fenntartható akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók ösztönzése - 52. cikk

2.6. intézkedés: A vállalkozói készségnek az akvakultúra-ágazatban történő előmozdítása érdekében a fenntartható akvakultúrával foglalkozó vállalkozások akvakultúrával foglalkozó új gazdálkodók általi létrehozásának támogatása. 52/1

A környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerekre és az ökológiai akvakultúrára való áttérés - 53. cikk

2.7. intézkedés: Az ökológiai, illetve az energiahatékony akvakultúra fejlesztésének támogatása. 53/1

2.7.1. alintézkedés: Az akvakultúrában alkalmazott hagyományos termelési módszerekről az ökológiai akvakultúrára való áttérés támogatása a 834/2007/EK tanácsi rendelet értelmében, valamint a 710/2009/EK bizottsági rendeletnek megfelelően 53/1/a

Környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra - 54. cikk

2.8. intézkedés: A környezetvédelmi szolgáltatásokat biztosító akvakultúra fejlesztésének előmozdítása. 54/1

2.8.2. alintézkedés: A víziállatok *ex situ* védelmében és szaporításában való részvételhez közvetlenül kapcsolódó költségek támogatása, a hatóságok által vagy a felügyeletük alatt kidolgozott, állományvédelemre és a biológiai sokféleség helyreállítására irányuló programok keretében. 54/1/b

2.8.3. alintézkedés: Akvakultúra-műveletek, többek között a környezet és a biológiai sokféleség megőrzésének és javításának, valamint a tájkép és az akvakultúra-övezetek hagyományos tulajdonságai megóvásának támogatása. 54/1/c

Állat-egészségügyi és állatjóléti intézkedések - 56.cikk

2.9. intézkedés: Az állategészségügynek és az állatjólétnek az akvakultúra-ágazati vállalkozásokban – többek között a megelőzés és biológiai biztonság tekintetében – történő előmozdítása. 56/1

2.9.1. alintézkedés: Az akvakultúrában előforduló betegségekkel szembeni védekezéssel és az azok felszámolásával kapcsolatos költségek támogatása, ideértve a mentesítési tervben foglalt kötelezettségek teljesítéséhez szükséges művelési költségeket is, a 2009/470/EK tanácsi határozattal összhangban. 56/1/a

2.9.2. alintézkedés: Általános és fajspecifikus bevált gyakorlatok vagy az akvakultúra területét érintő biológiai biztonságra, illetve állat-egészségügyi és állatjóléti követelményekre vonatkozó magatartási kódexek kidolgozásának támogatása. 56/1/b

2.9.3. alintézkedés: Az akvakultúra állatgyógyászati készítményektől való függésének csökkentését célzó kezdeményezések támogatása. 56/1/c

2.9.4. alintézkedés: Az állatgyógyászati készítmények megfelelő alkalmazásának előmozdítása céljából végzett állatgyógyászati vagy gyógyszerészeti tanulmányok, valamint az akvakultúrában előforduló állatbetegségekkel kapcsolatos információk és bevált gyakorlatok terjesztésének és cseréjének támogatása. 56/1/d

2.9.5. alintézkedés: A tagállamok által elismert állat-egészségvédelmi csoportok létrehozásának és működtetésének támogatása az akvakultúra-ágazatban. 56/1/e

UP. 3. A közös halászati politika végrehajtásának előmozdítása

A megosztott irányítású KHP-t szolgáló kísérő intézkedések VI. Fejezet

Ellenőrzés és végrehajtás - 76. cikk

3.1. intézkedés: A 1380/2013/EU rendelet 36. cikkében előírt és az 1224/2009/EK rendeletben tovább pontosított uniós ellenőrzési, vizsgálati és végrehajtási rendszer megvalósítása. 76/1

3.1.1. alintézkedés: A halászati és akvakultúra-termékeknek az 1224/2009/EK rendelet 58. cikkében meghatározott nyomonkövethetőségéhez szükséges elemek, többek között számítógépes hardverek és szoftverek fejlesztésének, beszerzésének és üzembe helyezésének támogatása. 76/2/c

3.1.2. alintézkedés: A tudományos elemzés céljából és a közös halászati politika végrehajtása érdekében történő adatgyűjtés, -kezelés és –felhasználás támogatása. 77/2/a

3.1.3. alintézkedés: Az adatgyűjtési és adatkezelési rendszerek fejlesztése, valamint kísérleti projektek végrehajtása a már létező adatgyűjtési és adatkezelési rendszerek fejlesztése céljából. 77/2/f

Adatgyűjtés - 77. cikk

3.2. intézkedés: A 1380/2013/EU rendelet 25. cikke (1) és (2) bekezdésében előírtak szerint meghatározott és az 199/2008/EK rendeletben tovább pontosított adatgyűjtés, adatkezelés és felhasználás támogatása. 77/1

UP. 5. A piaci értékesítés és a feldolgozás támogatása

A piaci értékesítéssel és a feldolgozással kapcsolatos intézkedések IV. Fejezet

Termelési és piaci értékesítési tervek - 66. cikk

5.1. intézkedés: A 1379/2013/EU rendelet 28. cikkében említett termelési és értékesítési tervek előkészítésének és végrehajtásának támogatása. 66/1

Piaci értékesítési intézkedések -68. cikk

5.2. intézkedés: A halászati termékekre és akvakultúra-termékekre irányuló piaci értékesítési intézkedések támogatása. 68/1

5.2.1. alintézkedés: A 1379/2013/EU rendelet II. fejezetének II. szakaszával összhangban elismert termelői szervezetek, termelői szervezetek társulásai vagy ágazatközi szervezetek létrehozásának támogatása. 68/1/a

5.2.2. alintézkedés: Új piacok felkutatásának és a forgalomba hozatali feltételek javításának támogatása piaci potenciállal rendelkező fajok és az ökológiai termelésről szóló 834/2007/EK rendelet szerint vett értelemben alacsony környezeti hatást kiváltó módszerekkel előállított halászati és akvakultúra-termékek vagy ökológiai akvakultúra-termékek esetében. 68/1/b

5.2.3. alintézkedés: A minőség javításának és a hozzáadott érték emelésének támogatása. 68/1/c

5.2.4. alintézkedés: A termelés és a piacok átláthatóságához való hozzájárulás, valamint piackutatások lebonyolításának és az Unió importfüggőségéről szóló tanulmányok készítésének támogatása. 68/1/d

5.2.5. alintézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek nyomon-követhetőségéhez való hozzájárulás, valamint a 1379/2013/EU rendeletben említett uniós ökocímke kidolgozásának támogatása. 68/1/e

5.2.6. alintézkedés: Olyan regionális, nemzeti vagy transznacionális kommunikációs és promóciós kampányok lebonyolításának támogatása, amelyek célja, hogy a nyilvánosság körében ismertebbé tegyék a fenntartható halászati és akvakultúra-termékeket. 68/1/g

A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozása - 69. cikk

5.3. intézkedés: A halászati és akvakultúra-termékek feldolgozására irányuló beruházások támogatása. 69/1

5.4.1. alintézkedés: Energiamegtakarítással járó, vagy a környezeti hatások csökkentésére irányuló (ideértve a hulladékkezelést is) halfeldolgozási eljárások támogatása. 69/1/a

5.4.2. alintézkedés: A munkabiztonságot, a higiéniés, egészségügyi és a munkakörülményeket javító halfeldolgozási beruházások támogatása. 69/1/b

5.4.3. alintézkedés: A fő halfeldolgozási tevékenység során keletkező melléktermékek feldolgozásának támogatása. 69/1/d

5.4.4. alintézkedés: Az ökológiai termelésből származó halak feldolgozásának támogatása. 69/1/e

5.4.5. alintézkedés: Az új vagy továbbfejlesztett termékekhez, új vagy továbbfejlesztett feldolgozási eljárásokhoz, vezető tevékenységek támogatása. 69/1/f

5.4.6. alintézkedés: A konyhakész, szállkamentes, nagy hozzáadott értékű feldolgozott haltermékek előállításának támogatása.

ETHA prioritásokon kívüli intézkedés

Intézkedés: Technikai segítségnyújtás a tagállamok kezdeményezésére. 78.

Alintézkedések:

- A MAHOP végrehajtásának biztosítása érdekében bizonyos – főként adminisztratív jellegű – tevékenységek támogatásának biztosítása
- A MAHOP előkészítéséhez, irányításához, monitoringjához, értékeléséhez, nyilvánosságra hozatalához és ellenőrzéséhez kapcsolódó intézkedések valamint az információ terjesztésével kapcsolatos feladatok támogatása.
- Előkészítő tanulmányok – mint például a tájékoztatás célját szolgáló akciótervek és piacelemző tanulmányok – készítésének támogatása.
- A MAHOP irányításával kapcsolatos költségek finanszírozásának, illetve a menedzsment működésének, a tevékenységek monitoringjának, és az IH által üzemeltetett ellenőrzési rendszer működési költségeinek támogatása.
- A MAHOP végrehajtásához szükséges megfelelő intézményi és adminisztratív háttér kiépítésének (beleértve a hivatalos személyek bérjellegű kifizetéseit, valamint az alkalmazott szakértők tiszteletdíjait) támogatása.
- Időközi (interim) értékelés szervezésének és elkészítésének támogatása.
- a MAHOP vonatkozó fejezeteiben felsorolt tanulmányok elkészítésének, illetve a MAHOP folyamata során szükségessé váló egyéb tanulmányok és értékelések elvégzésének támogatása.
- A MAHOP végrehajtásában részt vevő, valamint a KHP által érintett területeken dolgozó hivatalos személyek szakmai továbbképzésének támogatása.

3. A fenntartható akvakultúra előmozdítását célzó nemzeti kapcsolattartó pontok neve és elérhetőségi adatai

3.1 Földművelésügyi Minisztérium

Horgászati és Halgazdálkodási Főosztály, Akvakultúra- fejlesztési Osztály

cím: 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.

telefon: + 36 (1) 795 2010

fax: +36 (1) 7950427

e-mail: hhgf@fm.gov.hu

3.2 Nemzeti Agrárkutatói és Innovációs Központ, Halászati Kutatóintézet

cím: 5540 SZARVAS, Anna-liget 8.

telefon: + 36 (66) 515 300

e-mail: info@haki.hu

IV. BEVÁLT MEGOLDÁSOK

1. Best practices in the Hungarian fisheries sector

1.1. Győri ELŐRE Fisheries Co-operative currently has one of Hungary's most diverse ranges of freshwater fish products, also including ready-to-cook foods. The seven-hectare site is located in Kisbajcs, where the company provides work for 30 people. In its storage ponds it can safely hold up to 500 tonnes of fish. Sturgeons, pikeperch and African catfish are reared in the 2500 m³ of new concrete pools of intensive fish-rearing facilities. Ready-to-cook fish products with brand name "Bajcsihal" are produced in the new fish processing factory. Among other goods, the most popular are smoked African catfish fillet, sturgeon fillet and the sturgeon caviar with premium quality called „Caviar Danubius. “Szigetköz fish soup in bucket” and fish soup concentrate, furthermore the fish paste and salad prepared according to their own recipe are well-known too.

For reducing energy demand of producing live fish, in 2009, as part of a larger development supported by EU, the company established a solar cell park on its site in Kisbajcs after a successful application for fund in the frame of the Axis 2 of Fisheries Operational Programme (FOP). European Fisheries Fund (EFF) provided around 138 000 Euros for the investment. The system can give 60-70 MW power per year depending on the weather conditions. This covers the energy demand of the fish-producing system and the current fish-storing ponds for water flow control and oxygen supply.

With the investment, the company is able to achieve production growth by not or minimally increasing environmental pressure of the factory. As a positive environmental effect of the project, consumption of fossil energy decreased by 10 MWh per year, providing high-quality production of fish products while also taking into consideration aspects of environment protection.

1.2. Szarvas-Fish Ltd. founded in 1993, is the second largest African catfish producer in Europe, and it also covers about 90% of the Hungarian market by its approximately 1700 tonnes annual production. This is carried out based on the use of geothermal energy in a closed intensive system on its sites in Szarvas and Tiszacsege.

African catfish was imported to Hungary more than 20 years ago, at first for research, then for production purposes. The company played a key role in its popularization and spreading. The delicious meat of African catfish produced by the company has low fat content, it is free from bones and off-flavour, thus suitable for preparation of numerous fish food. Besides selling live fish, the company also supplies hypermarkets and supermarket chains with processed fish. In addition to domestic sales, products are also exported to abroad. 7500 kg of almost own produced fish is processed in a shift in the plants approved by the EU, breeding, propagation, growing, processing and selling are carried out by the company itself.

Szarvas-Fish Ltd. has received 550 000 Euros support so far in the frame of FOP in the 2007 – 2013 programming period for developing biological base and technical background of the technology. Modernisation of processing factories in Szarvas and Tiszacsege, establishment of hatchery, feed store house, mechanical water cleaning system on the intensive farm in Szarvas, furthermore providing safe supply and cleaning of water are all realized investments. As a result of the investments, quality of effluent water was improved, safety of water supply of the fish farm in Szarvas was increased and the range of processed, finished and semi-finished products was expanded, which increased the efficiency and profitability of farming activity.

1.3. Fish Farm of Akasztó, established in 1989, is famous primarily for the “Szikiponty” of Akasztó – a local carp variety with special flavour –, breeding of which is available due to climate and unique soil properties of the territory, together with the excellent quality of water that supplies producing ponds. Furthermore, there can be found numerous other fish species here, that are produced by semi-extensive fish production in ponds, completed with intensive fish growing. For expanding services, the Fishing Park and Tavern of Akasztó, including fishing ponds, a fish store and a restaurant was opened in 2004, 30% of “Szikiponty” produced is sold locally.

In addition, a well-equipped pension and spa can also be found on the territory of the multifunctional fish farm providing a wide range of services. Due to resultful activity of the operator ÖKO 2000 Ltd. from the beginning, it has successfully applied for support several times in the Fisheries Operational Programme so far, therefore large-scale development and reconstruction programmes strengthening the multifunctional feature, could be launched. Projects realised with the support of almost 2 000 000 Euros dramatically renewed the equipment and infrastructure of the fish farm. New fish transporting trucks, fish loaders, vehicles, pumps and a variety of fishing gear have been purchased. In addition, a fish nursing facility, half-open storage, environmentally friendly manure storage and many other objects were constructed. By building air conditioned changing room of the staff and canteen, working conditions were also significantly improved and employment was increased.

1.4. Jászkiséri Halas Ltd. bought ponds of local co-operatives in 1994, and through continuous improvements it created the infrastructure for a multifunctional fish farming. The company produces common carp, grass carp, pikeperch and European catfish among others by extensive, semi-intensive and intensive technologies. Furthermore, angling and hospitality are also included in their services.

In 2009, the company received 360 000 Euros from Axis 2 of the FOP for using locally available thermal water resources for fish farming purposes. With the help of the support, an intensive fish-producing site was established in an 850 m² light-structured hall in Jászkisér, including market size fish rearing and post-rearing pools. The site is equipped with high-tech tools such as automated oxygen supply, ventilation, lighting and climate control, as well as spare source of power. Due to the high-quality water treatment process, the site does not emit pollutants. During the planning, low power consumption was a primary concern, so the fish processing site is capable of rearing fish in a cost-efficient and environmentally friendly way. The fish called barramundi is reared in this site in a closed, so-called recirculation system, and provides an extremely healthy source of protein by its high-quality meat. In the system mentioned, water is used for more times besides appropriate filtering and sterilising, therefore the daily amount of fresh water is less than 10 % of the total volume. Fish fed with special feed reach their meal size of 350- 600 grams in about half a year, then chilled fish get to the counters of stores, enriching the range of fish products in Hungary with fresh goods of excellent quality.

1.5. Lillafüred Trout Breeding Farm as the oldest trout breeding farm in Hungary, has been operating since 1933, its operator is a family enterprise called Hoitsy & Rieger Ltd. From the species bred, indigenous brown trout in greater amount can only be found in this farm in Hungary, supply of stocks in natural waters is provided from here. Golden trout is another rarity, which is available only here in the country.

Services of the farm were developed in accordance with the needs of tourism. The enterprise processes trout reared on the farm locally, which can be purchased smoked and ready to grill by visitors. Most of the fish is sold to the restaurant located next to the nursery ponds, where the fish reared on the farm can be consumed by guests. Because of frequent droughts, the

enterprise decided to build a recirculation system, for which they submitted an application. The recirculation system established with support of more than 52 000 Euros received from the FOP, was built on the basis of results of the most recent researches. Thanks to the bio filter and drum filter established as a part of the individually designed system that is unique in Central and Eastern Europe, recycled water has the same quality as drinking-water. As a result of the investment, continuous and sufficient water supply became provided, with the help of which current production can be doubled according to calculations. Thus, range of existing popular goods is planned to be expanded with cold kitchen products in the near future.